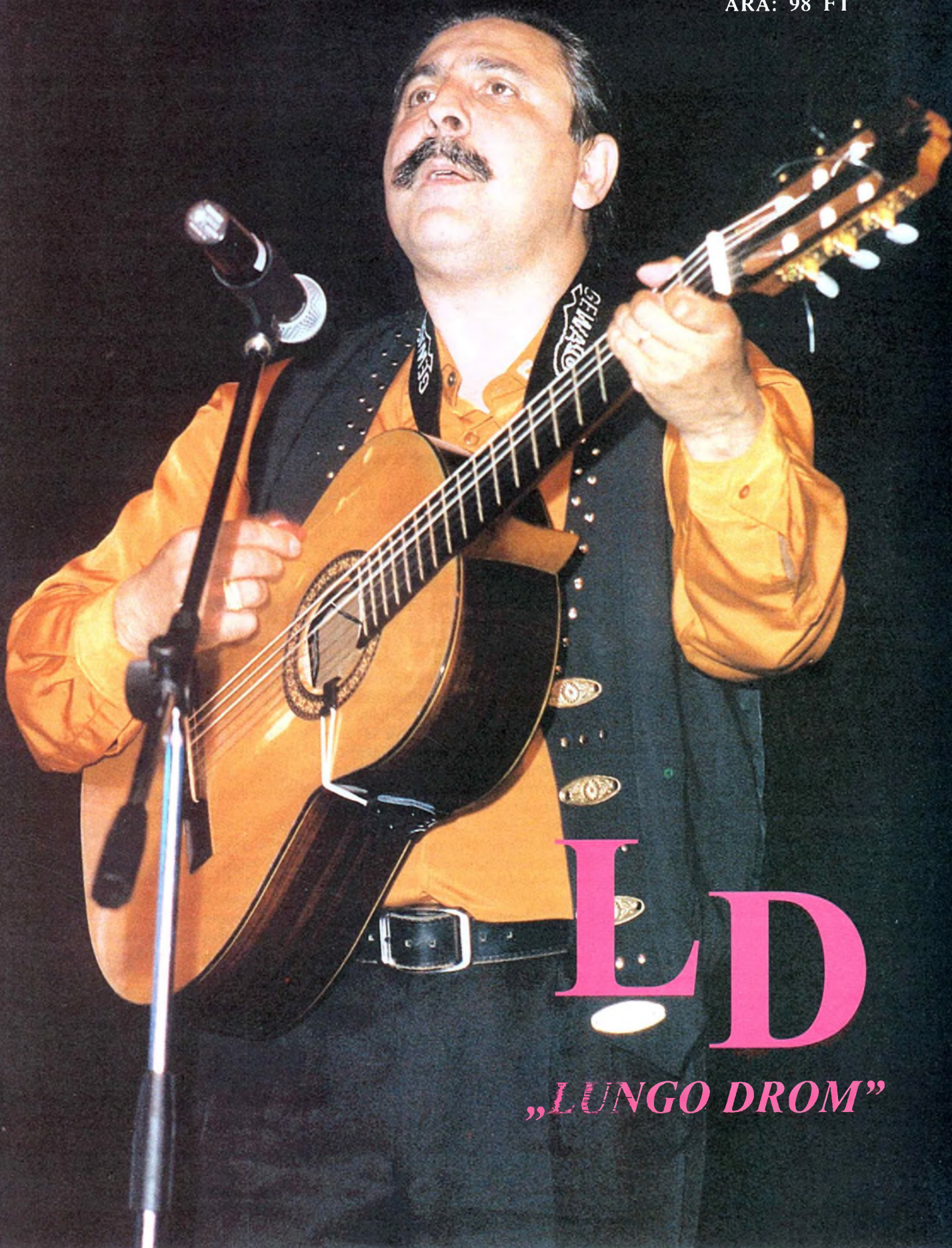


VIII. ÉVFOLYAM
8. SZÁM
ROMA LAP
2000. AUGUSZTUS
ÁRA: 98 FT



LD
„LUNGO DROM”

P OSTA FORDULT V VAL

Tiszadobon mátfél év után

Továbbra is azt vallom, és azért dolgozunk, hogy részt vegyünk saját sorsunk jobbításában. Ehhez kérünk és kapunk segítséget községünk neves személyeitől: Bán Györgytől, Budaházy Zoltántól, Szabó Péter polgármestertől. Támogatásukat ezúton is szeretném megköszönni a Cigány Kisebbségi Önkormányzat és a Lungo

Drom helyi vezetőjeként a cigány testvéreim nevében is.

Komoly szervező munkával sikerült elérni, hogy a Cigány Kisebbségi Önkormányzat szervezetiileg megerősödött és konkrét segítséget tudunk nyújtani a cigányságnak programok szervezésével, segélyakciók lebonyolításával. Meggyőződésem, hogy nem szabad csak a pénzsegélyekre várni, hanem nekünk is tenni kell! azért, hogy a családjaink jobban éljenek. Ezért szerveztünk krumplicsüti akciót, téli tüzelő (fa) gyűjtési akciót.

Gyermekeink részére nyári életmódtábor szerveztünk. A programok megvalósításához a rendszeresen beküldött pályázatokból kaptunk pénzt. A gyermekek érdekében jó együttműködésre törekszünk a gyermekintézményekkel. Különösen eredményesnek mondható ez a kapcsolat a helyi Napsugár Óvodával és jó irányba halad a Széchenyi István Általános Iskolával is.

A Települési Önkormányzatban és annak fórumain, (Képviselőtestületi ülés, Szociális Bizottság), megvédjük érdekeinket, mindig ügyelve a törvényesség betartására és a jó emberi kapcsolatok ápolására.

Időnként szükséges egy-egy segélyakció lebonyolítása a rászorulóknak gyors megsegítése érdekében. Ezért szerveztem meg a Cigány Közösségi Házban a nagyszabású ruhaosztást, ahol több száz roma testvérem kapott ruhaneműt családja részére. Kezdeményezésemre megszerveztük a Létfminimum Alatt Élők Egyesületének cigány találkozóját Tiszadobon, később az egész megyében.

Szeretnénk csökkenteni a hátrányos helyzetből adódó gondokat, szeretnénk esélyt adni önmagunknak a felzárkózásra. Ehhez azonban munkalehetőség kellene, a gyerekeknek, a fiataloknak jobban és többet kellene tanulni, hogy képzetesebbek legyenek, szakmát tanulhassanak. A felnőttek képzésére, át-

képzésére is meg kell találni a lehetőséget.

Mivel önmagunk képtelenek vagyunk előrelépni mindenben, ezért kérünk és kapunk segítséget egyre több embertől, mert közösen felismertük, hogy a település egészének érdeke a helyi cigányság életmódjának a javulása. Egyre többen valljuk; nem elég a mának élni, gondolni kell a holnapra is. Ebben szeretnénk jó példát mutatni.

Ezért fogalmaztuk meg a következő évekre szóló célkitűzéseinket. Ezek az alábbiakban foglalhatók össze röviden:

- munkahelyek számának növelése,
- kis- és nagycsaládosok részére „szocpol”-os házak építése,
- roma fiatalok iskolai képzésének ösztönzése, támogatása,
- munkanélküliség kezelése emberséges módon,
- tehetséges roma fiatalok továbbtanulásának támogatása a közép- és felsőfokú képzésben,
- a családok és a gyerekek egészséges életmódjának segítése,
- eredményes együttműködés a Kisebbségi és Települési Önkormányzattal,
- hagyományok megőrzése és ápolása,
- jó együttműködés a polgármesterrel,
- összefogás azon polgári szervezetekkel, amelyek a falu fejlődését tűzik ki a legfontosabb célul.

A fenti célok elérésében sok ember segítségére, együttműködésére lesz szükségünk. Bizom benne, hogy eddigi segítőinken kívül még többen ismerik fel, hogy jól akarunk. Szeretnénk, ha változna a község vezetőinek szemlélete a cigány kisebbséget illetően. Erre azonban csak akkor látunk esélyt, ha a Cigány Kisebbségi Önkormányzat és a Lungo Drom helyi szervezete úgy dönt, hogy teljes mértékben együtt működik a polgármesterrel.

Ezen célok eléréséhez igen jó társakra találtam: Kiss József CKÖ alelnök, Ádám Béláné CKÖ képviselő, Kiss Tibor CKÖ képviselő.

Galyas József

kisebbségi önkormányzat elnöke
Lungo Drom Cigányszervezet helyi vezetője

Címlapon: Varga Gusztáv, akinek Szent István király ünnepe alkalmából, Mádl Ferenc köztársasági elnök a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje (polgári tagozat) kitüntetését adományozta
Fotó: Nyári Gyula

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik havonta a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax: 56/372-269

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán
Tervezőszerkesztő: Arabeszk 3 Bt.
Munkatársak: Botosné Kóti Lilla,
Bubáné Csapó Ilona, Bujdosó Jánosné,
Pálfi Elvira, Rácz Lajos

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
REPRO STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég
ISSN 1216-982X

*A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.
Szerkesztőségünk a mienktől eltérő véleményt is közli.
A leveleket rövidítve, szerkesztett formában adjuk közre.*

Az LD júliusi számában fotókat közöltünk Szentandrassy István festőművész – a Bolgár Kulturális Intézetben – kiállított festményeiről.

A közölt fotók nyomdatechnikai okok miatt nem szinkronizáltak jelenet meg, ezért mind a festőművész, mind az olvasók elnézését kérjük.

a Szerkesztőség

Harrach hegyi beszédéről

Krisztus után, csak éppen nem Krisztust követően, inkább a bibliai tanításokat tagadva **Harrach Péter** szociális és családügyi miniszter is mondott egy hegyi beszédet. Csakhogy, amíg Jézus Hegyi beszéde középpontjában az irgalmasság, a megbocsátás, a minden embert megillető méltóság szelleme áll, addig a miniszteri beszédből a kirekesztés, a megvetés, az elítélés, vádolás áradt. S akarta nem akarta, ez már kivetült az egész magyarországi cigányságra is.

Harrach hegyi beszéde haragot váltott ki. Valamennyi, valóban keresztényi értékrendet valló-vállaló-élő ember felkapta a fejét. Bizonyára hosszú ideig boncolgatják majd társadalomkutatók, politológusok, politikusok az indítatás okait. S ott szerepel felkiáltójelként, kérdőjelként a társadalmi közéletben. Magam is azon tűnődöm, miért éppen a Somló-hegyen egy ökumenikus találkozón hangzottak el a zámoslyi romák aprópóján az egész cigányságot minősítő, lekezelő miniszteri gondolatok? Mi volt, mi lehetett a célja a miniszter úrnak? Ezzel nem az ökumenis szellemiségét szolgálta, az kétségbevonhatatlan. Csakhogy ilyen beszédet, ilyen gondolatokat célzatosan mond egy miniszter.

Gondoljuk csak végig, mit is mondott Harrach Péter? „Olyat meg lehet tenni ebben az országban, hogy egyesek (romák!) az állam, a nemzet lejáratása céljából külföldre mennek...igaztalan vádak fogalmaznak meg az országgal és a kormánnyal szemben. Maguk kevesebbet tettek önmagukért, mint amennyit ez az ország értük tett...”

Harrach Péter szavaiból átsüt a gyűlölet. Úgy beszél a cigányságról, mint nemzetidegen testről. Miféle mérce birtokában minősít? És milyen jogon? Miniszter Úr ország-tulajdonlásról hangoztatott felfogása erősen a múltból visszaköszön. Emlékeztet az ismert, kié az ország? meg, azé a föld... szlogenekre. Valójában nemzet-nemzetiségi s egyben Európa-ellenes. S, ha már szóba került az országtulajdonlás, csak emlékeztetni szeretnék arra, hogy az elmúlt évtizedekben a cigányok ezrei is dolgoztak a bányákban, az ország jelentős nagy beruházásain, iskolák, lakóházak százait-ezreit építették, kezük nyomán is épültek fel – s azóta is állnak! – a „szocialista” városok, üzemek. Hosszú évekig fáradhatatlanul szállították a Nyírségből, Borsodból a fekete vonatokon a cigány munkaezők ezreit. És mit tett értük ez az ország? „Maguk kevesebbet tettek önmagukért, mint amennyit értük ez az ország tett” – hangoztatja Harrach miniszter úr! Nem gondolja, túl általános és értelmezhetetlen ez a válasz? Talán realisabb lenne a rendszerváltás óta eltelt tíz esztendőről szólni.

Acigányság veritékes munkája nyomán is épül a vadkapitalizmus! Az általuk is teremtett félévszázados vagyont kőtyavetyélték el, s most fennen hirdetik annak a polgári demokráciának az előnyeit, értékeit, amelynek legnagyobb kárvallottja, vesztese a cigányság. Képmutatás, kufarkodás a polgári értékrendre való hivatkozás, a keresztényi eszmék, a krisztusi hitvallás felemlegetése. Különösen megdöbbenő ez a felfogás a cigányságról, „tett” áldozatvállalásról, ennek felemlegetéséről a keresztényi Magyarország 2000 éves Millenniumán, amikor állandóan a Szent István-i eszmékre, a Szent-Korona-tanra hivatkoznak. I. István, a Kárpát-medencében élő valamennyi néppel, nemzetiséggel együtt alapított államot! Sokszor citálják István király Imre herceghez, fiához írt Intelmeit. Am abból hiányzott az idegengyűlölet, a származás, a pedigre szerinti megkülönböztetés az embereknek.

A Somló-hegyi Harrach-beszéddel robbant a roma bomba. Társadalomkutatók előre megjósolták. Repeszdarabjai a társadalmi légkörbe szálltak, szennyezve pluralizmust, demokráciát, elvet, sértve alkotmányi törvényt, s a Korona-szellemi üzenetét. Ez nem volt várható egy keresztény értékeket hirdető, polgári kormány egyik miniszterétől. Kormányhíttelt rontó, ördögi munkamegosztást sejtető beszéd volt. És nem volt, nem akadt egyetlen keresztény-szellemet hirdető olyan „tűzserész” sem, aki hatástalanította volna. Sajnos azonosult vele **Orbán Viktor** kormányfő is. A miniszterelnök nem látott okot arra, hogy elmarasztalja a családügyi minisztert. Ez hangzott el az augusztus 9.-ei szerdai szokásos kormányfői interjúban.

Orbán Viktor így fogalmazott: „...A miniszter úrnak a véleménye és álláspontja a tényekből indult ki, és itt a ténybeszédet tartom fontosnak...”

Csak azon csodálkozom, hogy mily nagy, elismerésre érdemes eredményként említette, hogy 1998-ban a roma-ügy a költségvetésben 3 milliárd forint összeggel szerepel. Vajon el tudnának e ezzel számolni a minisztériumok, főhatóságok? Ám amit ezt követően mondott a miniszterelnök, az már nem más, mint hatásvadászat. „2000-ben 4,8 milliárd forintot fordít a kormány, illetve fordítanak az emberek(!) a romakérdés kezelésére, hiszen a kormány az adófizetők pénzéből gazdálkodik, tehát ennyi pénzt költünk a romákra azért, hogy elősegítsük társadalmi beilleszkedésüket.” Felháborító és megdöbbenő. Különösen miután ország-világ tudja, hogy a magyar profi labdarúgásra ugyanez a kormány ugyancsak az adófizetők pénzéből 21 milliárd forintot ad!

Mélyen elgondolkodtató még az összehasonlítás is. Gondoljunk csak bele, mennyit jelent 4,8 milliárd forint egy csaknem 800 ezres lélekszámú, többségében az életminimum alatt élő etnikumnak ahhoz, hogy kikecmeregjen kilátástalan élethelyzetéből? Annyit, mint egy eperszem. S van bátorság unos-untalan ezt emlegetni, a morzsa-politikából élni, könyöradományra ítéltetni a nemzet alkotórészeként aposztrofált roma kisebbséget.

És, hogy mennyire bölcs és valóságot tükröző volt-e a kijelentése a miniszterelnök úrnak, mely szerint „ma már egyetlen gyerek sincs, aki roma származású volna, és hátrányos szociális helyzete miatt ne tudna tanulni.” Tessék megkérdezni a pedagógus-társadalmat. Ők majd elmondják az igazságot.

Lehet, hogy miniszterelnök urat tudatosan félre tájékoztatják? Ha így van, elszomorító. Még feltételezni is megdöbbenő, hogy a magyar miniszterelnök ilyen felszínesen ismerné a hazai roma ügyet. A Népszabadság hírül adta, hogy **Farkas Flórán**, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke hamarosan találkozik Orbán Viktor miniszterelnökkel. És mint az elnök elmondta: igyekszik majd meggyőzni a miniszterelnököt arról, hogy az az olyan sokat emlegetett romáknak szánt 4,8 milliárd forint csak papíron létezik!

Ez még elszomorítóbb. Hogy ki kit győz meg, az nem kérdés. Ettől még a találkozó lehet, sőt biztos, hogy kellemes és udvarias. Már már csínján kell bánni a jelzőkkel! Egyáltalán kész történelmi jelentőségekkel. Harrach miniszter úr somlóhegyi beszédével elindult egy lavina görgeteg. Ki tudja hol áll meg, kit, hogyan talál el? Miféle következtetések levonását vonja maga után? Csoda nem várható.

A keresztényi elkötelezettség elvével átitatott és megszentelt polgári ígéretések ideje lejárt.

Farkas Kálmán

Új rovatunkban vezető értelmiségiek, írók, közírók, politológusok, politikusok, színészek, gazdasági szakemberek stb. véleményeit tesszük közre az adott hónap fontosabb híreiről, eseményeiről.
Ezúttal Gál György producere szembesítettük a hírekkel.

„a cigány közösségeknek nagyon komoly problémáik vannak és ez hosszú távú rendezést igényel.”

– Strasbourgba érkezett hat zámolyi és hat csóri roma család: az ötven ember – köztük 27 gyermek – menedékjogot kér a francia hatóságoktól, hivatkozva többek között arra, hogy a kormány nem tudja és nem is akarja megállítani a cigányok üldöztetését. A romák feljelentették a magyar kormányt az Európai Emberi Jogok Bíróságánál és 130 milliós kártérítést is követelnek az államtól.

– A megfogalmazással, hogy nem tudja és nem akarja megállítani a cigányok üldöztetését, nem értek egyet. Hogy nem tudja megállítani, azzal igen. Hozzá kell tennem, ez nem csak ennek a kormánynak a gondja, hanem az előzőeké is volt és a következőké is minden bizonnyal lesz, bármi is történik ebben az ügyben, soha nem lesz olyan, hogy ezzel elégedett lehetne a roma közösség. Azzal, hogy Strasbourgba mentek, hogy kerestek valami kiutat a helyzetükből, azzal sajnos egyet kell értenem. Úgy tűnik, mintha az egész ország, az összes politikai erő, mindenki a homokba dugná a fejét ebben a kérdésben. Ez egy nagyon kellemetlen probléma, nagyon nehéz beszélni róla. Ha mégis szóba kerül, félnek, hogy népszerűtlenség lesznek a saját választóik körében. Ami napjainkban történik arról azt gondolom, hogy a kormány szerencsétlensége, hogy mostanra lett egy ilyen helyzet. A zámolyi ügy mint olyan, törtenhetett volna már több is és szerintem fog is még történni. Hogy Zámoly a neve, vagy más, mindegy. Nagyon sok helyen érzem, hogy a cigány közösségeknek nagyon komoly problémáik vannak és ez hosszú távú rendezést igényel.

Hogy nem akarják megállítani a cigányok üldöztetését, azt nem hinném, mert olyan botor kormány, felelős magyar kormány nem létezhet, aki ezt ne akarná rendezni. Az, hogy ez az akarat milyen erejű, meddig hajlandó elmenni, milyen felelősséget vállal, mennyire hajlandó ebbe a dologba belemenni ez egy nagyon nagy kérdés. Azt hiszem, hogy többre lenne szükség és talán erre jó volt a zámolyi ügy. Nem lehet most már a dolgot besöpörni az asztal alá. Ilyen szempontból a zámolyi romák jót csináltak. A pénz követelést kifejezetten szerencsétlenségnek tartom. Az Országos Cigány Önkormányzat hihetetlen erőfeszítéseket tett ennek az ügynek a megoldására, szerintem olyanokat, amiket én mint tanácsadó nem is



NÉVJEGY: 1947-ben született Budapestben. Jelenleg független vállalkozóként és producereként dolgozik több televíziós társaságnak. Az ELTE Média Tanszékén tanít.

Főbb művei: Szegény Avroszimov, Família Kft, Angyalbőrben, Linda sorozat, 112-es produkció, Szembesítés című produkció. A régebbi időkben úgynevezett művészfilmeket és tv-játékokat készített.

javasoltam, mert anyagilag kezdett el segíteni egy kisebb közösségnek. Ezzel az erővel holnap jön a másik, a harmadik, a negyedik, az ötödik és kérheti, hogy nekem is építsek házat meg nekem is, hisz ilyen probléma hetvenkettő van. Ez nem a kisebbségi önkormányzat feladata. Sokkal inkább a kormányzat, az állam feladata, hogy ezeket a segítségeket megadja.

– Előzetes értesítés nélkül 8 családot, 37 gyermeket tettek az utcára rendőri segítséggel

a főváros XIV. kerületében. A Várna utca három kiürített lakásának ajtaját befalták, a lakók összes ingóságukkal együtt az udvaron találták magukat és napokig ott is éltek. Most ideiglenes szállást kaptak, a végleges megoldás még várat magára.

– Szerintem ez ugyanennek a tisztázatlan helyzetnek a következménye. Ezek a családok jogtalanul éltek ott. Nem a tulajdonuk volt, nem nekik volt kiutalva. A törvények szerint jogosan jártak el amikor ezt végrehajtották. Én azt hiszem, hogy egy ilyen végrehajtást, és itt van a kormányzat, a kisebbségi önkormányzat feladata, ezeket kellene összehangolni, hogy ha végre is kell hajtani a törvényt, milyen megoldás születik egyidejűleg és nem utána és nem utólag történik valamilyen módon ennek a normalizálása. Lakás lehetőségek legyenek. Hogy előzetes értesítés nélkül tették őket az utcára, ezt én nem nagyon tudom elhinni, de nem lehetetlen, de nem szokott azért ennyire brutálisan működni a végrehajtó testület. Lehet, meg is kell csinálni, ki is kell lakoltatni az önkényes lakásfoglalókat, de közben a kormányzatnak, pontosan ennek a hihetetlen összegű pénzeknek, amik 7 milliárd körül röpködnek, ilyen esetekben kellene működni egyidejűleg. Tehát amikor kilakoltatják őket, már ott kellene, hogy várja őket a teherautó, hogy akár ideiglenes szállásra vigye a családokat. A pozitív megoldásnak is együtt kellene lenni a negatívval.

– „Olyat meglehet tenni ebben az országban, hogy egyesek az állam, a nemzet lejáratása céljából külföldre mennek, és nemcsak kártérítést követelnek, hanem igaztalan vádakot fogalmaznak meg az országgal és a kormánnyal szemben. Maguk kevesebbet tettek önmagukért, mint amennyit ez az ország értük tett. Ezek után követelőznek, és most már fenyegetőznek is. Ha ezt nagyon sokan még dicsérendőnek tartja, akkor valami baj van az értékrenddel.” – nyilatkozta Harrach Péter szociális és családügyi miniszter a somlő-hegyi ökumenikus találkozón.

– Én borzalmasan szerencsétlenségnek tartom a miniszter úr nyilatkozatát, mert biztos nem tesz jót ennek a helyzetnek a normalizálására. „Hogy olyanok vádaskodnak akik kevesebbet tettek önmagukért, mint amennyit értük tettek”, ezek nem egzak megfogalmazások. Mennyi az

elégleges, mennyi a nem elégleges, ezt soha nem fogja senki lemérni. En úgy érzem, hogy egy ilyen megszólalás a helyzet romlásához vezet. En azt is tudom, hogy a miniszterelnök úr sem utasította el a miniszterének a nyilatkozatát. Valószínűleg ez a dolga, neki védenie kell a mündér becsületét, de biztos vagyok abban, hogy azért elbeszélgettek erről a dologról. Nem ezek a nyilatkozatok fogják ezt a helyzetet megoldani, mint ahogy az sem, hogy elhangzik, hogy dolgozni kell, meg tanulni kell. Ezek hihetetlenül nagy általánosságok, mint ahogy hallottam a halászat és a hal című aforizmát, amit ennél sokkal szerencsésebbnek tartok és a választ is, hogy hol a tő? En azt gondolom, hogy biztos van abban is igazság amit a miniszterelnök úr mond, és ez talán egyezik sok-sok választópolgár véleményével, hogy nem dolgoznak és nem korrektül élnek. Ennél messzebbre kell menni, hogy miért alakult ki ez a helyzet, de ezek is közhelyek, amiket én mondok, de ilyen kijelentéseket nem szabadna tenni. Hallottam róla és újságban is olvastam, hogy történt olyan kísérlet, ahol elmentek az álláshirdetésre romák, ugyanolyan képesítéssel, mint nem romák, és egyetlen romát sem vettek fel. Azt gondolom, hogy ezek az elgondolkodtató tények. Amerikában normatívák vannak a foglalkoztatásra, normatívák vannak a tanítatásra még a média megjelenésre is normatívák vannak, hogy hány százalék feketének kell lenni a médiában, hány százalék feketét és kisebbséget kell felvenni az egyetemre még akkor is, ha nem éri el a pontszámot. Ezek a normatívák látszólag azt mutatják, hogy nem a normál értékek szerint mennek, de mégis csak folyamatosan segítenek a helyzet rendezésében. En azt gondolom, hogy Magyarországon is szükség lenne ilyen normatívákra.

– Ma már egyetlen gyerek nincs, aki roma származású volna és hátrányos szociális helyzete miatt ne tudna tanulni „– mondta a Miniszterelnök szokásos szerda reggeli rádió interjújában. A Miniszterelnök azt ajánlotta a Magyarországon élő roma honfitársainknak, hogy próbáljanak minél többet tanulni és dolgozni.”

– Nem hallottam teljesen a nyilatkozatot, csak az első részét. Ez nem pontosan így hangzott el, mert így kiragadva a szövegkörnyezetből ez valóban negatív és nem jó. Amit mond, hogy próbáljanak minél többet tanulni és dolgozni, azzal egyetértek, de folytatni kell a mondatot, hogy hogyan próbálják meg és ahhoz hogy megpróbálhassák ezt mit fogok tenni. Egyetértek, meg kell próbálni dolgozni, tanulni. Tökéletes. Következő mondat és ennek a folytatása kell majd következzen, hogy én a kormányfő, én a kormány, én az államvezetés, én az adminisztráció ezért ezt és ezt teszem, tettem és fogom majd tenni a jövőben. Egy célt határozott meg felszólító módban. Folytatni kell a mondatot és a dologgal egyetértek.

– „A Lungo Drom szakértői már dolgoznak egy párt megszervezésén – nyilatkozta Farkas Flórián az LD és az OCO elnöke. Céljuk egy szegényellenes mozgalom felvállalása, amely mindegyik politikai erővel tárgyalni akar. Ez nem egy cigánypárt lesz, mondja Farkas Flórián, hanem azoknak az érdekeit is képviselni kívánja, akiket eddig aligha képviselték.”

– En a Flóriánnak is megmondtam, hogy nagyon nem értek egyet a párt létrehozásával. Azt gondolom, hogy az ország, a kormányzat és a vezetők dolga, hogy megfelelő érdekképviseletet teremtsen, akár megfelelő

parlamenti érdekképviseletet teremtsen. A kísérlet vagy a kvázi fenyegetés, mert ez egyfajta fenyegetés, az okos. En inkább arra ösztönözném, lesz ugye a miniszterelnöki találkozó, hogy ezakt módon határozzák meg, hogy a legitim cigányvezetők, különböző szervezetek hol és hogyan tudják komolyan képviselni a cigányságot. Ne az legyen, hogy valamelyik párt felajánlja, hogy majd ő képviseli a cigányság érdekeit. Szóljalon fel cigány. Legyen alkalom, helyzet arra, hogy roma emberek képviseljék a saját érdekeiket. En még nem hallottam néger pártól, nem hallottam olyan helyeken, ahol idegen etnikumok élnek japán pártól, vagy vietnámi pártól, nem véletlenül. Nem erre van szükség. Nem ilyen fajta politizálásra van szükség a romáknak. Tisztázni kell nagyon nagyon keményen, hogy az érdekeiket hogyan érvényesíthetik. Ha végképp nem jutnak képviselőhöz, akkor lehetne szó a pártól. Olyan nagy mennyiségű roma szavazó, fizikálisan szavazásra jogosult ember van, ha ők elmennek szavazni, a pártok is bajban lesznek. Akkor bizony el kell gondolkodni a többi pártnak, nem csak a mai kormánypártoknak, hanem a szocialistáknak, az SZDSZ-nek, hogy hoppá, lehet, hogy valamit nem jól csináltunk ebben a dologban. En azt hiszem, hogy nem lenne jó, ha időig jutna a helyzet.

– Életképtelennek bizonyult a kormány középtávú programja a magyarországi cigányság életkörülményeinek javítására, ezért az OCO egy hatékonyabb integrációs programirodát javasol és egymilliárd forintba tart igényt. A pénzt lakásépítési, oktatási és foglalkoztatási programokra kell költeni, mondta Farkas Flórián, jelezve, hogy a támogatásnak köszönhetően rövid időn belül három-ötezer állástalan roma juthatna tartós munkahelyhez.

– En sem egyetértem, sem vitatkozni nem tudok arról, hogy 1 milliárd forint legyen, vagy több. Azt változatlanul úgy gondolom, hogy azok a pénzek, amiről itt beszélnek, azok nem láthatók, nem kezelhetők, senki nem tudja, hogy hol van, ki kezeli. Az, hogy a romáknak nincs sok beleszólásuk, az szinte 100%. En nagyon-nagyon egyetértek az irodának a létrehozásával. Hogy ennek a költségvetése milyen, ebbe én nem nagyon tudok beleszólni, mert nem látom a programot, nem látom, hogy mit akar csinálni, hogy kit akar foglalkoztatni. Szerintem bizonyos értelemben az 1 milliárd nevésséges összeg, bizonyos értelemben sok pénz. Abban a pillanatban, ha pénzről beszélnek, én azt gondolom, hogy nagyon pontos költségvetést kell letenni. Azok, akik ezt a programirodát szervezik, le kell tegyenek hajszálpontosan egy költségvetést. Ha ők megkövetelik a kormányzattól, hogy számoljon el, hogy az a pénz amiről beszél, az a 7 milliárd hol van, mire költi, akkor ők is mondják meg, hogy ha ez a pénz, vagy ennek egy része náluk van, ha náluk lesz, akkor hol, hogyan fogjuk elkölteni, mire fogjuk fordítani. Ha ez megvan, akkor a dolog jogos. Akkor a költségvetésről lehet vitatkozni. A programirodához pedig nem kell a kormányzatnak az engedélye, mert ezt megtudják csinálni a romák saját maguk, és ha megcsinálták, akkor mondhatják, hogy van egy irodánk, ehhez ezért meg ezért tessék betervezi a költségvetésben, ennyi és ennyi pénzt. És akkor azon lehet vitatkozni, hogy ennyit nem adunk, csak ennek a felét vagy a kétharmadát. De legyen konkrétan miről vitatkozni konkrétan.

– Az OCO elnöksége augusztus 15-ii ülésén döntött arról, hogy javasolja cigányügyi kormánybiztos kinevezését Orbán Viktor miniszterelnöknek. A kinevezésnek csak akkor van értelme, ha a kormánybiztos a Miniszterelnöki Hivatalban láthatja el feladatát, és ő felügyelné a romáknak szánt pénz valóban eljusson a cigánysághoz.

– Ez egy nagyon nehéz kérdés. Van a kisebbségi hivatal, vannak szervezetek, most nem azt mondom, hogy ezek jól működnek, és korrektül, de léteznek. Azt, hogy létrehozni még egy funkciót, önmagában számomra kétséges. Azt gondolom, a kormánybiztos kinevezése önmagában jó, de azt is pontosan tisztázni kellene, hogy milyen jogosítványai lennének, hogyan konzultálhat, vitatkozhat, milyen lépések kell, hogy történjenek a be-szélgetések eredményeként, hiszen a médiában időnként félelmetes hangnemben félelmetes dolgok jelennek meg, hallatszának. Meg kell határozni, hogy ez a kormánybiztos hol és mikor hozhatja nyilvánosságra a véleményét. Kaltenbachtól kezdve mind-mind folyamatosan mondják a magukét, most lesz még egy aki mondja a magáét. Ez így önmagában számomra nagyon nehezen kezelhető, ez csak egy új pozíció. Erre azt mondják az átlagpolgár, na még egy funkcionárius aki fizetést fog kapni. Valamilyen módon én szerencsésebbnek érzem, ha egy olyan hivatal lenne, ahol cigányok látják el a feladatokat. Úgy érzem, hogy ez egy kicsit mindig fals dolog hogy a közel 800 ezres cigány lakosságot sehol semmilyen fórumon roma vezető a kormányzatban nem képviseli. Ezt nem értem.

– Megkapta az Igazságügyi Minisztérium a zámoslyi romák strasbourgii Európai Emberi Jogi Biróságához benyújtott panaszt. Hende Csaba politikai államtitkár szerint a dokumentum számos valótan tényállítást tartalmaz. Szerinte nem igaz, hogy a romák el voltak zárva a munkavállalás elől. Az igazságügyi tárca sajtóközleményben elemezte a zámoslyi ügyet. Leszögezik, hogy a romák strasbourgii biróságához benyújtott panasza alkalmas hazánk nemzetközi megítélésének rontására. A nyilatkozat leszögezi, hogy Magyarországon a demokrácia biztosítja az emberi jogok és kisebbségi jogok tiszteletben tartását.

– Hogy a benyújtott panasz alkalmas hazánk nemzetközi megítélésének rontására, ezzel a részével 100%-ig egyet értek. Igen is rontja. De hát meg kell gondolni, hogy milyen intézkedést tesznek, hisz ennek felelőssége van. Ha odáig jut, akkor más is rontja. Azzal hogy biztosítja az emberi és kisebbségi jogok tiszteletben tartását, ezt én lözúgnak érzem, olyan lözúgnak amit egy felelős politikusnak válszólnia kell. Nem szabad ilyen sarkalatosan ezt a dolgot megfogalmazni, mert igenis ha ötből egyszer előfordul az amit a zámoslyiak mondanak, akkor már a dolognak van alapja és ötből legalább egyszer biztosan előfordul és inntől kezdve az államtitkár úrnak a megfogalmazása nem fedi a valóságot. Ugye nem mondja azt, hogy előfordul és hogy hátrányban vannak, hanem azt mondja, hogy ez nem igaz. En ezt cáfolom és ha kell, akkor e mögé tudok tenni információt. Ilyet nem szerencsés mondani, de valószínű, hogy neki ezt kell nyilatkoznii.

Paksi Éva

Ózdról is Strasbourgba?

A magyar társadalom felemelkedésében minden állampolgár érintett

A hír meglepetést okozott az ózdi térségben, kiváltképpen a települési önkormányzatnál, illetve a helyi cigány kisebbségi önkormányzatnál, amely szerint a volt kohászvárosból is készülnek romák külföldre kivándorolni. A szegénység okozta problémákat, helyi és országos szinten is társadalmi összefogással lehet megoldani. Az ellentét, a széthúzás további feszültségek forrása lehet, és ez Cui-prodest – kinek az érdeke?

Nincs jövőkép?

Berki József lelkész nem lepődött meg, hogy a lakásán felkerestem. Évek óta a helyi Családsegítő Szolgálat munkatársa, mindennapi munkája során családokat látogat meg. Jól ismeri a rendszerváltás után bekövetkezett társadalmi, gazdasági változások hátterét, amelyek sok ember megélhetését veszélybe sodorták az ózdi térségben. Példás életvitelével tekintélyt vívott ki magának a város polgárai körében.

– Nagy passzivitást érzek a kisebbség körében, mivel legtöbbjüknek nincs jövőképük. Családgondozó-lelkésként minél több embert próbálok meggyőzni, hogy a kiút a tanulásban, az önképzésben van. Meg kell tanulnunk együtt élni a többségi társadalommal. Nem szabad mindenből cigánykérdést csinálni. Hogy normális emberként éljünk, ha vannak céljaink, azokat elérjük. Minden ember számára adott a lehetőség. Miért jó az állampolgárnak, hogy saját környezetüket tönkreteszik és lepusztítják? A fizetőképtelenség senkit nem jogosít fel arra, hogy ilyen cselekedeteket tegyen.

– Az általánosítás csapdájában könnyű beleesni...

– Sok ember él Ózdon pozitív és példás életet. A magam és e állampolgárok részéről elutasítom az általánosítást. Magam előtt látom azonban a Hétes, a Somsályon lévő telepeket.

– Érzem, üzeni akar az Ózdon élő kisebbségnek.

– Az ózdi romáknak üzenem, akik a zámolyiak példáját akarják követni: a problémák elől nem elfutni kell, szembeülni vele, s a megoldást közösen kell megtalálni a helyi vezetőkkel.

Strohmayer László polgármester szabadságát tölti, ezért Dr. Mészáros Miklós alpolgármesternél érdeklődöm az önkormányzat álláspontjáról.

– A nehézipari leépítések a kisebbséghez tartozókat érintették a legérzékenyebben. A szakképzetlenség problémát jelent a munkahelyi elhelyezkedésnél.

– Milyen gondokkal kell az önkormányzatnak szembesülnie?

– Előtérbe került az önkényes lakásfoglalók helyzete. Az Árpád vezér úton

lakásonként 3 millió forint kárt okoztak. Az összkomfortos lakásokból csak a falak maradtak. A város 28 milliós rehabilitációs keretet hozott létre. A sérült lakásokat rendbeteszik, s szociális lakásként lesznek felhasználva. A kormány 24. órában hozta meg a döntést, a szociális bérlakás építési lehetőségéről. A roma kérdés a keleti országrészt és Budapestet érinti. A keleti régió gazdasági elmaradottságából eredően az önkormányzatok bevételei is kisebbek. Pályázatoknál a 20–30% önrész előteremtése nehéz helyzet elé állítja az önkormányzatokat.

– Ózdon nem pontos a cigányság létszáma, a munkaképes lakosság kétezerre tehető. Évente sajnos csak 200–250 embert lehet közhasznú munkában alkalmazni. Milyen megoldások szükségesek a foglalkoztatási és lakhatási problémák enyhítésére, rendezésére?

– Pozitív példaként megemlíteném: a General Electric ózdi gyárában több mint száz roma származású ember dolgozik. Fizetésük nettó 30–40.000 forint. Nagy tételben szeretnénk komfortos, szociális lakásokat építeni, sorház, családi házak formájában. Az érintettek a telek kialakításától kezdve, a munkák végzésében részt vennének. Nagyobb létszámú segédmunkaerőt igénylő munkahelyek teremtése is szükséges. Így erdőtelepítés, biobrikett gyártás és hulladékhasznosító.

– Mi a véleménye a médiákban megjelent, Ózddal kapcsolatos hírekről?

– A kivándorlási szándék nem valós. Ha ez a megélhetés miatt történik, gondolni kell arra a több száz emberre, akik Ózdról távol dolgoznak és ingáznak, tisztelem azt a polgárt, aki a mezőgazdasági igény-munkát, a különböző lehetőségeket kihasználja, hogy a családjáért dolgozhasson. Az együttélés szabályait mindenkinek be kell tartani. A lakhatási és oktatási feltételek biztosítása fontos feladat. Kérném a nem ózdi cigányságtól, a cigány politikusokat, ne szítsák a tüzet, ne próbáljanak a szegénységből politikai tőkét kovácsolni! A helyi problémákat a kisebbségi önkormányzattal együtt kell megoldanunk.

A beszélgetés közben megérkezik Kótai Aladár, az Ózdi Kisebbségi Önkormányzat elnöke és Gallyas Bertalan polgármesteri megbízott. Kótai urat kérdezni sem kell.

Kormányzati segítség kell

– A felelőtlen politizálás milyen vihart tud gerjeszteni a városban. Ez az előítéletek még jobban felfokozza, irritálja a többségi társadalmat. A szociális kérdést politikai kérdéssé akarják csinálni. Ózdon komoly szociális problémák vannak, de a városi és



Kótai Aladár

kisebbségi önkormányzat együttesen próbálja megoldani. A tervekhez, projektekhez a szakmai háttér adott, de kormányzati segítség kell.

– Milyen hatást gyakoroltak az ózdi emberekre a médiákban megjelent híradások?

– Ózdon politikai üldöztetés nincs. A szociális leépülés az egész lakosságot érinti. Olyan helyzetbe hozta az emberekhez, hogy olyan személyek, csoportok szavára felülnek, akik egy szebb jövővel kecsegtetik az állampolgárokat. Felhívnam a roma szervezeteket, hogy politizálásukkal ne csökkentsék az egységünket. Elképzelhetetlennek tartom, hogy Ózdról 300 ember vándorolna ki. Minket hivatalosan nem kerestek meg ezzel a kérelemmel. Krasznai József úr telefonon közölte velem, hogy 4 helyi megbízottja itt szervezi a kiutazást, s a kiutazás költségeit vállalják.

Francia nagykövetség

Gallyas Bertalan polgármesteri megbízottat a francia nagykövetségen történetekről kérdeztem.

– A francia nagykövetség megkeresett bennünket, tájékoztatást kért az ózdi romák helyzetéről. A követség munkatársai felajánlották, hogy lehetőségeikhez mérten támogatják az ózdi kisebbség életkörülményeit segítő PHARE-pályázatokat. Megszerveznék egy kisebb csoport kiutazását Strasbourgba, hogy az esztelenen külföldre távozni szándékozó embereket mi hitelesen tájékoztatni tudjuk.

Az Árpád vezér úton

Az itt lakó emberek már nem lepődnek meg, ha újságíró érdeklődik életükről. Zsolti 29 éves fiatalember, s több hónapja költöztették ki a családjával. Az épület előtt néhány darab bútor és két fotel. Egyikbe leülve jegyzetelnek.

– Ha repülőjegyre lenne pénzem, akkor nem külföldre vándorolnék ki. Itt helyben, Ózdon vennék egy 1 szobás lakást. Ezen a vidéken születünk, én Ózdot nem hagynám el. Erős fiatal emberek vagyunk és nem találunk munkahelyet. A gombázás jelent némi kevés jövedelmet.

– Hány tagú a család?

– Öt gyermekem van. A legidősebb 9, a legkisebb 2 éves. Három éve laktunk a másfél szobás összkomfortos önkormányzati tulajdonú lakásban. A korábbi bérlővel írásbeli megállapodást kötöttünk. Tavaly tették ki a családot az utcára. Rokonoknál alszunk. A mai napi is fizetnék, ha adnának szükségelakást.

– Mi volt az oka a kiköltöztetésnek?

– Az Ingatlankezelő nem adta meg a lehetőséget, hogy fizessünk. Ha munkahelyek lennének, szívesen dolgoznánk a család fenntartása érdekében. A megfelelő megélhetési feltételeket biztosítani kellene, mivel az embereknek ehhez joguk van.

Közben kisebb csoport gyűlik körénk. Ötvenes éveit taposó hölgy mondja, s közben kezével a sötétlen ásitó, keretek nélküli ablakokkal „díszített” épület felé mutat.

– Mi lakást szeretnének kapni, nem vándorolni. Nem vagyunk mi vándorcigányok!

Elénken vitatkozó embereket hagyok ott. Utam Aradi Pálhoz, az Országos Cigány Önkormányzat Ózdon élő alelnökéhez vezet. A beszélgetésünket több alkalommal szakítja félbe a telefon csörgése. Újságoktól érdeklődnek az alelnöktől az ózdi „fejleményekről”.

A gyökereink itt vannak

– Ózddal kapcsolatban luftballon kacsát engedtek fel, azt lövöldözi mindenki. Bármilyen rossz most ebben az országban, gyermekeink jövője itt fog megteremtődni könnyebben, mint külföldön, mivel a gyökereink itt vannak.

– Ön hogyan látja a roma lakosság helyzetét?

– Magyarországon a cigányság szociális helyzete mélyponton van. A szegénységet átkeresztelték roma ügynék. Ózdon potenciálisan nincs csoportos kivándorlás lehetősége. Ha akartak volna is, csökken, mivel egyre többen látják be, külföldön nincs jövő. Remélem a strasbourgi illtékesek is a magyarországi helyzet megoldására gondolnak a csoportos befogadás helyett. Az elszegényedő rétegek elkülönülése társadalmi kérdés, ami sürgős megoldásra vár. A nyugati országok érdekeltek abban, hogy a cigányság helyzetét megértsék, az Országos Cigány Önkormányzat programját, akaratát figyelembe véve és így segítsék a magyarországi

romák élethelyzetének javítását. Közös érdek ez, akkor nem kell tartani tömeges kivándorlástól s itthon egy szociális bomba robbanásától.

– Kik alkotják a kríziscsaládokat?

– Egyik kategóriája: azok a kisebbségi és nem roma családok, akik szociális szinten totálisan leszakadtak a többségi társadalomtól. A másik pedig, akiknek jövedelmi viszonyaik ezeket a családokat jogi kategórián kívül helyezik. Fizetőképтелenség miatt az elfogadott társadalmi normákat már felrúgják, önpusztító, illetve környezetpusztító magatartást mutatnak életvitelükkel.



Magyarországi romák poggyászuk mellett állnak egy strasbourgi ifjúsági szálló kertjében 2000. július 25-én. Az előző nap 12 zámosi és csóri roma család – 50 felnőtt és gyermek – érkezett meg a kelet-franciaországi városba, hogy a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságán keresetet nyújtsanak be a magyar állam ellen. A romák 130 millió forintos kártérítésre perlik a magyar államot három éves hányattatásukért, továbbá politikai menekültjogért folyamodnak Franciaországban arra hivatkozva, hogy Magyarországon faji alapon üldözték őket. – (Fotó: MTI)

– Ön előtt papírok, statisztikai adatokkal...

– Ózdon nyolc olyan övezet van, ahol kríziscsaládok élnek. Számuk 510 körül van. E családok száma majdnem megegyezik a kiköltöztetésre váró és a közüzemi adósság csapdájában úszkáló családok számával. Az ózdi romák átlagéletkora 18–24 év között húzható meg. A kisebbséghez tartozók életkora 40–55 év között mozog. Igen magas a 16–18 éves fiatalok száma.

– Mit jelent ez a mai problémák függvényében?

– A mai problémák a 16–18 éves korosztály esetében, éveken belül még jobban halmozódni fognak. Cigány udvarok, több roma telep kialakulása lehet számítani, amelyek inkább nyomorregyedek lesznek.

– Ön térinformációs adatgyűjtést végez?

– Vizsgálódásaimat szakértők segítik. A családok összjövedelmének munkából származó része 1985-ben 67% volt, 1999-ben 18%. A családi pótlék és a segélyek mértéke az összjövedelem 18,4 százalékát jelentette 1985-ben, tavaly pedig már 59,8%-ot. Gyakorlatilag a gyermeksegélyekből és a járadékokból élnek a családok. A szociális lakásépítésben részt vevő fiatal családok helyzetét

alaposan megváltoztatta az OTP szerződésmódosítása, a kedvezményes 3%-os kamat, ma már a mindenkori kamat törlesztését jelenti.

– A kiadások mit mutatnak a „feltekerézt” családoknál?

– Elharapódzott a tartozás, az uzsora kamat. A kríziscsaládok átlagosan 60.000 forinttal tartoznak az uzsorakamatossal pénzzel. A kiadások terén ezt az adósságot törlesztik először, s utána a bolti tartozások kiegyenlítése következik. Személyes tapasztalatom alapján megerősítem: a romák nem kapnak kegyet hitelbe. A rezi kiadások a harmadik helyet foglalják el, ha a fizetést a családok anyagi helyzete még megengedi. Ezért ma Ózdon cigánynak lenni nagyon rossz, de még rosszabb szegénynek lenni. Mert nem tudják megfizetni azokat az alapszolgáltatásokat, amelyekkel állampolgárok tudnának lenni. Nem dolgozhatnak, pedig a rendszerváltás előtt volt munkahelyük, így kiábrándulnak és önpusztító magatartásba mennek át. Már nem tudják, itt szükség van-e rájuk?

– Hol vannak a milliárdok?

– Elhangzanak olyan vélemények, a kormány évente milliárdokat költ a cigányokra, de azt nem mondják, a romák ügyét képviselő vagy nem képviselő vízfejek alakulnak ki. Az igazi érdek-képviselőre kiválasztott OCO küszködik az anyagiakkal, hogy valamilyen széles, társadalmi programot elindíthasson. Közben hatalmas hivatalok, apparátusok működnek. Mindent megtettek a cigányság érdekében? Miért vannak ilyen problémák? Regionális iroda felállításán dolgozom, amely összegyűjtené a romák problémáit, koordinálná, a megoldásokhoz szükségeseket keresve. Ez nem jó, ebben nincs biznisz.

– A társadalmi problémát azonban kezelni kell...

– A középtávú kormányprogram gerincét az OCO dolgozta ki. Ez a terület és vidékfejlesztésben teljesedett ki sikerrel. S tesznek már itt maradni Magyarországon! A kivándorlásnak nincs gyakorlati alapja, rosszul járnak, mert visszaküldik őket. Társadalmi összefogásra van szükség. A kisebbségre áldozott pénzek konkrétan a romákra költődjenek. Még több pénz kellene fordítani a gyerekek oktatására, nevelésére, speciális programmal, mivel a társadalmi kép is javulna. A lakáshelyzet kezelésére intervenciók keret létrehozására lenne szükség. A munkának pedig becsületet kell adni. A magyar társadalom felemelkedésében érintett minden magyar állampolgár.

Józsa Zoltán

LAKNI, VAGY NEM LAKNI...

**A fenti cím egy Shakespeare-i idézet:
„Lenni vagy nem lenni...”
kifordított változata.
Napjainkban az emberi lét egyik
meghatározója az Otthon.
Valahol lenni kell e hazában,
ahol lakni, élni lehet.**

Ez nem kiváltság, hanem jogos emberi igény. Az a társadalom, amely megkérdőjelezi ezt az igényt, az a társadalom semmibe veszi a legalapvetőbb emberi törekvést, amely az Otthonhoz való

gyermeket tett az utcára, kreált, kibogozhatatlan indokkal. Nyolc család, ötven embert bíztak az „utca sorsára”. A TÖRVÉNY SZIGORA LESÚJTOTT A ROMÁKRA!



jogról, jogosságról szól: legyen az bármilyen nemzetiségű, színű, vallású ember.

Az a törvény, amely megkérdőjelezi ezt – az a törvény rossz, tehát módosításra szorul. Miért mondom ezt? Azért mert az enyhített törvény kilakol-

lítottakat nem esett. Ezek a kilakoltatott emberek, gyerekek, asszonyok, férfiak, egy hétig nem mosakodhattak és nem ettek főtt

tat, megfosztja az embert az Otthonhoz való jogától, mert az utcára kényszerít: idős, beteg embereket, csecsemőket és kis-korú gyermekeket.

Ez történt az elmúlt napokban, közel ötven embert, ebből huszonné-

Egy hétig fóliasátor alatt éltek, s azért imádkoztak Isténhez, hogy ne essen. Az ima meg-

Tengerszem utcába. A legközelebbi bolt két kilométerre van. A romák birtokba vehették az új otthonukat, amely valamikor raktárépület volt, most, hogy kinevezték lakásnak inkább barakknak tűnik. Az asszonyok rövid időn belül lakhatóvá tették a barakkot. Előkerültek az ágyterítők, a csipkék. Mindenütt rend, jöhet a tévé, rádió, sajtó. Mindenütt a gondoskodás nyomait láthatják.

De vajon mi van a szívekben? Mert az elmúlt egy hét „salakja” lerakódott a szívekben.

A gyerekek alig sejteneek valamit az egészségből, talán jobb is így. Önfelcselezten mosolyognak, játszanak. De nem úgy a felnőttek, akik enervált arccal és semmibe merengő tekintettel néznek maguk elé, olykor érthetetlenül megrázzák a fejüket. Nincs erejük küzdeni. Fáradt megkeseredett lemondás, ha úgy tetszik beletörődés abba, amit a sors „tálat”.



*A szobák tiszták, rendezettek
Fotók: Nyári Gyula*

Sírtak és abban reménykedtek, hogy a törvény megkönnyít rajtuk és kegyelemben részesíti őket. A törvényt idegesítette a nomád utcafé, bántotta a civilizációról alkotott képet. Egy napon megelégtelt és úgy döntött, hogy megszünteti ezt az öntörvényű állapotot, amelyet a törvény hozott létre.

Fölpakolták teherautóra a családokat, bútorostól és elvitték a világvégére a Rákospatakon túra, a

– Jó lenne dolgozni – sóhajt egy középkorú férfi. Nem jó ez így. Schogy sem jó, – legyint a kezével, de a kéz félúton megáll, mintha megbánta volna, hogy útjára indult. Ebben a mozdulatban benne volt a cigányság hiábavaló küzdelme.

Megfáradt lelkek keresik az OTTHON nyugalma. De hol az az otthon? Könnybe lábaló kérdőjelek, amelyekre senki sem tudja a választ.

Ígéret van, amely arról szól, hogy három hónap múlva, talán lesz otthon. Addig várják az ingyen ebédet. Mondhatnám, ez igen! Micsoda gondoskodás! De elszorul a szívem, amikor nézem, hogy milyen szomorú arccal eszik az erőteljes férfiak az ingyen ebédet.

A törvény tovább gyakorolja a törvényt és utána helyre igazít, amelynek olyan az íze, mint a kegyelem kenyérének.

Rácz Lajos

„Minden államnak jogi és morális kötelessége a kisebbségi lét, a nyelvhasználat biztosítása.”



A kisebbségi önkormányzatok vezetői
középen: Dr. Mádl Ferenc köztársasági elnök, Dr. Dávid Ibolya igazságügy-miniszter
és Farkas Flórián, az OCÖ elnöke. – Fotók: Nyári Gyula

Dr. Mádl Ferenc köztársasági elnök és Dr. Dávid Ibolya igazságügyi-miniszter is részt vett a nemzeti és etnikai kisebbségek közös millenniumi rendezvényén augusztus 18-án, a Parlamentben.

A Magyar Alkotmány értelmében a kisebbségek államalkotó tényezők – mondta a köztársasági elnök. Köszöntőjében szólt arról, hogy a nemzetiségi kultúrák szerepe megnő Európában. A köztársasági elnök feladatának

tekinti, hogy a jövőben is részt vegyen a kisebbségek rendezvényein.

Dr. Dávid Ibolya igazságügy-miniszter szerint ezen a földön az ember méltósága független attól, hogy ki hány évre, évszázadra tudja visszavezetni jelenlétét a Kárpát-medencében és milyen létszámarányt képvisel a lakosságon belül. A sokgyökerűség mindig is magyar sajátosság volt.

Múltunk miatt nincs röstellnivalónk. Be-

fogadó ország voltunk és befogadó ország maradtunk – állapította meg a miniszter asszony. Égető teendőnk a nemzeti kisebbségek nyelvi és kulturális asszimilációjának, beolvadásának megállítása, a rossz folyamatok visszafordítása. Valljuk, hogy minden államnak jogi és morális kötelessége a kisebbségi lét, a nyelvhasználat biztosítása.



Dr. Mádl Ferenc, Dr. Dávid Ibolya és Hende Csaba

Szent István király ünnepe alkalmából Szent István intelmei fiához, Imre herceghez

V. Az igaz ítélet és a türelem gyakorlásáról

Valahányszor, kedves fiam, ítéletet érdemlő ügy kerül eléd, vagy valamely főbenjáró bűn vádlottja, türelmetlenül ne viselkedjél, esküvel se erősködjél, hogy megbünteted, bizony ez ingatag lenne és mulandó, mert a bolond fogadalmat megszegi az ember, és ne ítélkezz te magad, nehogy királyi méltóságodban a hitvány ügyben forgolódva folt essék, hanem efféle ügyet inkább bírálhózz utasítsd, az ő megbízatásuk, hogy a törvény szerint döntsenek. Óvakodj bírónak lenni, ám örülj királynak lenni s nevezetni. A türelmes királyok királykodnak, a türelmetlenek pedig zsamokoskodnak. Ha pedig egyszer olyasvalami kerül eléd, amelyben ítéletet hozni méltóságoddal összefér, türelemmel, irgalommal, esküdözés nélkül ítélkezz, így lesz majd koronád dicséretes és ékes.

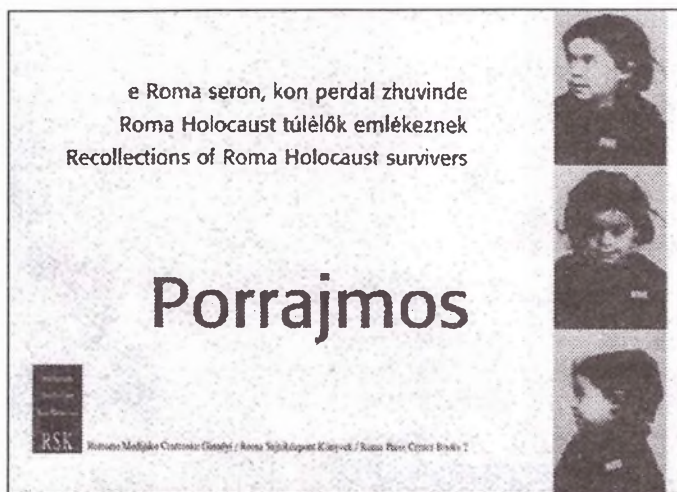


Szent István szobra a Bazilikában
Fotó: Nyári Gyula

VI. A vendégek befogadásáról és gyámolításáról

A vendégek és jövevények akkora hasznat hajtanak, hogy méltán állhatnak a királyi méltóság hatodik helyén... Mert amiként különb-különb tájakról és tartományokból jönnek a vendégek, úgy különb-különb nyelvet és szokást, különb-különb példát és fegyvert hoznak magukkal, s mindez az országot díszíti, az udvar fényét emeli, s a külföldieket a pöffeszkedéstől elrettenti. Mert az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő. Ennélfogva megparancsolom neked, fiam, hogy a jövevényeket jóakarattal gyámolítsd és becsben tartsd, hogy nálad szívesebben tartózkodjanak, mintsem másutt lakjanak.

Újabb forrásértékű kiadvánnyal folytatódott a Roma Sajtóközpont nemrég megindított könyvsorozata. A marosvásárhelyi nacionalista zavargások egyik – a helyi magyarság oldalán fellépő – cigány főszereplője visszaemlékezésének közreadása után, most egy sokkal régebbi tragédia, a cigány holokauszt (a porrajmos) hazai túlélőinek, egyre fogyatkozó táborát szólaltatták meg **Porrajmos** című kötetükben. A magyar sajtóban voltak már előzményei ezen interjúkötetnek. 1963. július 7-én jelent meg például a Magyar Nemzetben az „A.B.9620. számú fogoly”, Az auschwitz cigánylágér című visszaemlékezése. A Mozgó Világ 1983/12. számában **Szegő László, Oláh Katalin** szavait rögzítette, s tette közzé, Győrben egyiket se lőtték agyon... címmel. Akár a vészitői **Jónás Lajos** lapunkban, a Lungo Dromban 1993-ban folytatásokban közölt Deportáltak című memoárjára is utalhatnánk, de a rádió és a televízió cigány adásaiban is megszólaltak többen is, akiknek helye lehetett volna – legalább egy-egy idézet erejéig – a könyv oldalain. Tovább árnyalhatták volna azt a rettenetet, amellyel mindenki, aki a kötet olvasásába kezd, kénytelen szembesülni. A Porrajmos ennek ellenére alaposan átgondolt és kiválóan szerkesztett munka (szerkesztője: **Bernáth Gábor**). Minden során érződik az az alázat, amellyel az interjúkat készítő szolgálták az ügy sikerét, a II. világháború során, a cigányság kiirtását célzó úgynevezett „végső megoldás” embertelenségének leleplezését. Döbbenetes, hogy mi mindent képes átélni, túlélni az ember! Miként az is, hogy a legnagyobb veszélyek közepette – az emlékekből fel-felködlenek – akadtak emberek, akik dacolva a korszellemmel igyekeztek egy-egy tettükkel, vagy gesztusukkal enyhíteni az üldözöttek, a megsemmisítésre ítélték során. A jól választott arcványával támasztják alá a túlélők mondatait, hanem azzal is, amit nem látunk. A fotóst is magunk elé képzelhetjük, amint



szenvtelenül, vagy kéjes mosollyal ajkán, kattintgatja masináját, érzéketlenül az emberi megaláztatásokra és szenvedésekre. Fontos szerkesztői elvként vonul végig a könyvön, hogy nem szakadnak meg az interjúk a vészterhes idők borzalmi végén, hanem – a túlélés utáni talpra állástól, illetve annak kísérletétől – egészen napjainkig futnak a szálak. Ha úgy tetszik: Dachautól Zámolyig. (Az egyik megszólaló valóban a zámolyi kálvária részese is). Nem mentik fel (nem is menthetik) tehát a mai társadalmat sem, hiszen – és ezt a kötetzáró kronológiák, a népi társadalom vezető út felvázolásával csak megerősítik – az égetőkemencékig a vaskosodó előítéleteken, a meg nem értéseken, a súlyos kirekesztéseken s a gyűlölködésen át vezetett az út. Mindezekben pedig, sajnos ma sem vagyunk híján.

A kötet a Roma Sajtóközpontnál, 1092 Budapest, Ferenc krt. 22. szerezhető be.

A tragikus mondatdójtó könyv mellett egy vidámabbról is beszámolhatunk. Tanévkezdésre időzítette színes kis füzetecskéje megjelentetését a Konsept-H kiadó. **Gidáné Orsós Erzsébet** idegen ötlet nyomán egy kiskutya történetét írja le, aki az első osztályosok mindennapjait éli meg, az elsősök kíváncsiságával tekint végig mindent, az iskolaszerektől az osztálytermek és a tanárok furcsaságain. **A Pamacs az iskolába készül** című képeskönyv – műfajából adódóan – kevés szöveggel és gyönyörű rajzokkal hívogatja a kiskutya (Pamacs) sorstársait. A képolvasó óvodásokat, és a betűvetéssel ismerkedő elsősöket egyaránt. A szövegek kétnyelvűek, a magyar mellett a beás cigányok nyelvén is olvashatók. (Ezzel a kötettel egyébként már hétre emelkedett a kiadó gondozásában megjelent cigány tárgyú kiadványok száma).

Megrendelhető a kiadó címén: Konsept-H Kiadó – 2081. Piliscsaba, Fő út 197.

– Hegedűs Sándor –

A SORS ÚTJAI

Mozgássérülten is teljes életet élni

Ganyó Károlytal tavaly júliusban ismertették meg

Berki József lelkész.

Károly 16 éves és mozgássérülten született. Olyan személyiség ez a fiatalember, hogy aki hallja beszélni, rögtön a szívébe zárja. Szülei erejük felett teljesítenek, hogy biztosítani tudják a gyermekük neveléséhez szükséges feltételekkel, mivel a fiú önálló életvitelre képtelen, ülni és járni nem tud. A csontjai könnyen törnek, vesekő problémája is van.

Betegségei ellenére Károly kivételes képességgel rendelkezik. Szintetizátoron játszik, a számítógép kiváló ismerője, első könyve kiadásra vár. Ez az írás kettős céllal született. Ráirányítani embertársaink figyelmét a mozgássérültek életére, szólni problémáikról. A másik pedig, hogy bizva a humánus erejében segítséget kérni, hogy azok a rendkívüli értékek, amelyekkel Károly bír, ne kallódjanak el. A támogatással még teljesebbé lehetne tenni a fiatal ember mindennapi életét.

– Mozgássérült vagyok. Már próbálok helyzetemmel megbékélni, de a tudat alatt ott lappang a gondolat: miért? Van olyan érzésem, hogy egyedül vagyok és ilyenkor sírni tudok. De itt van a családom, nagyon szeretem őket.

– **Csábító az ablakon túli világ?**

– Vágyom az emberek közé. Én is szeretnék kint szaladgálni. De hát így akarta az Isten. A betegségem sok mindenben akadályoz.

– **Betegséged ellenére a zene és a számítógép területén rendkívüli tehetséggel rendelkezel...**

– Beülök a gép elé, próbálok megismerni. Legalább nekem ennyi van kárpótlásként. Attól függetlenül, hogy én beteg vagyok, tudok olyat, amit a másik nem.

– **Mikor kezdted el zenéléssel és a számítógéppel foglalkozni?**

– Négyéves lehettem, amikor megkaptam az első szintetizátort. Ezen tanultam meg az akkordokat. Később egy másikat kaptam. Hatévesen lettem

tulajdonosa életem első számítógépének. Egy férfi tanított engem. Aztán megtanultam olyan jól, hogy már játékprogramot írtam.

– **Speciális helyzetből eredően milyen segítséget jelentene az Internetes kapcsolat lehetősége?**

– Internetes kapcsolattal nem rendelkezem. Ez nagy segítséget jelenthetne a tanulásban. Sajnos barátaim nincsenek, de az Internet segítségével levelező barátokra lelhetnék. Álmom megvalósulása azonban szüleim anyagi helyzete miatt lehetetlen.

– **Az iskolai tanulás hogyan történik?**

– Az ózdi Árpád vezér úti iskolában 2000-ben fejeztem be a 10. osztályt magántanulóként. A tanárok kijártak a lakásunkra. Az osztályozó vizsgák miatt többet kellett tanulnom, mint egy átlagos gyereknek. Középfokú tanulmányaimat szintén az egyik helyi gimnázium levelező tagozatán folytatam magántanulóként. Mindig kitünő tanuló voltam, s remélem a folytatás is jó lesz. Kitartó vagyok, próbálom az akadályokat legyőzni.

– **Szeretsz olvasni?**

– Igen. A számítógépes korban is a könyvek jelentik a tudás forrását. Kedvenc tantárgyaim: a matematika, földrajz és a biológia. Nagyon szeretem még a magyar irodalmat és a nyelvtant is.

– **Te vallásos ember vagy...**

– Kisebb koromban nagyon sokat foglalkoztam magammal, a testemmel. Ez égő, sajgó érzést okozott. Ha kimentünk az utcára, megnéztek engem. Csúfoltak és ez nagyon rosszul esett. Sirtam és sirtam. Szüleim gyakran orvostól orvoshoz vittek. A gyülekezetbe Berki József hívott. Az a melegség, amit belülről éreztem, szinte simogatott. Énekelgettünk és nagyon jól éreztem magam. Megtaláltam a lelki szabadságomat. Nagyon boldog vagyok, ha Istennel kapcsolatba kerülök. Ha imádkozom hozzá, hogy segítsen, tényleg segít. A hit testileg, lelkileg megerősített. Nekem nem lehet semmi bajom, mert az övé vagyok.

– **Hogyan alakul majd a jövőd?**

– Számítógép programozó akarok lenni. Nagyon szeretnék lábra állni. Szüleimen kívül minden embertől jószágot szeretnék várni. Figyeljenek oda mozgássérült embertársaimra.

– **Milyen változást hozott az életedben a speciális elektromos kocsi?**

– Teljesen megváltoztatta az életemet, nem szorulok teljesen a szüleimre, mivel a mozgási lehetőségeim kibővültek a lakáson belül. Emberileg ez nagyon jó érzés, a kocsival önállóan érzem magamat.

– **A gyógyteák segítenek a vesekő okozta begörcsölésnél?**

– Május óta a cseppek és a gyógyteák fogyasztása minimálisra csökkentette a begörcsöléseket. A napjaim teljesebbek. Azelőtt naponta sokat szenvedtem.

– **Mi a véleményed az emberi segítségről, a szolidaritástól?**

– Emlékezetes marad számomra az a miskolci időse néni, aki olvasta az Észak-Magyarország című megyei napilapban a rólam szóló rövid cikkecskét, és kevés nyugdíjából küldött pénzt. Családom meghatódott ezen a gesztuson, mivel neki is van egy 49 éves fia, akit kisgyerekként nevel születése óta, s beszélni sem tud. Volt gyermekorvosom, aki ma már nem Ózdon él, küldött egy képeslapot, gratulált a sikeres tanuláshoz, s Isten áldását kérte gyógyulásomhoz. Tisztelet a kivételnek, aki tudna segíteni az nem segít, pedig anyagi lehetőségei megengednék, a szerényebb körülmények között élő emberek még a kevésből is adakoznak, holott nekik is volna mire, kire költeni a kevéske jövedelmet. A beteg emberekről szóló újságcikkek elolvasása után bele tudják élni magukat más emberek helyzetébe, és együtt tudnak érezni a másikkal.

– **Milyennek kellene lennie a mai világnak?**

– Békés és nyugodt, ne legyenek háborúk. Békében éljenek az emberek, s szeressék és segítsék egymást.

Károlyt 1995 decemberében vesekővel műtötték. Rossz vénái miatt művéről ültettek felső karjába. Az esély kevés volt az életben maradásra, de sikerült. A szülők véleménye szerint olyan szeretetben nevelik gyermeküket, mintha egészséges lenne. Elmondásuk szerint a társadalomnak nagyobb figyelmet kellene fordítani a mozgássérült gyerekekre és támogatásukra.

Józsa Zoltán

DÖNT A LUNGO DROM KONGRESSZUSA

Nem utópia, realitás!

Lezárolóban van egy kiábrándulásokkal kísért, sorozatos csalódásokat okozó, reményeket vesztő és mégis utópiára, legszebb eszményeinket is ködbe veszejtő korszaka a magyarországi cigánymozgalomnak. Elérkezett a kiábrándulás ideje. Annak a felismerése, hogy nem lehet és nem szabad csak kiszolgáltatott, a másodrendű állampolgári lét megannyi hátrányával érdemben képviselni a cigányságot. Hiú ábránd volt, s az is maradt: majd a pártok védőernyőjük alá vesznek, s rájuk bízhatjuk érdekeink képviseletét.

Le kell számolni véglegesen az utópisztikus tervek, célokra, vágyakra, ábrándokra, délibábok kergetésére épülő stratégiákkal. Elérkezett a kijózanodás, a realitások ideje. Hosszú és fájdalmas időszak van a cigánymozgalom mögött. Csaknem két évtized gyötrelmei és sikertelen próbálkozásai után immár törvényszerű a felismerés, amit **Farkas Flórián** mondott: a cigányság csak egy, a mostani pártoktól független politikai szervezeten keresztül tudja képviselni önmagát. A roma politizálás gyakorlata, korlátokba ütközése, a cigány és nem cigány politikai elit, a politizáló roma vezetők tudatos szembeállítás, a tapasztalt, bár csak elszigetelődő módon jelentkező és fel-felvillanó romaellenesség, s ezek kezelésének különböző módszerei és sok-sok minden más, a társadalomban mérhető és nem mérhető, ám elsősorban a cigányságot és a szegény rétegeket érintő, sújtó jelenségek együttesen vezettek a felismeréshez: új, progresszívebb módszerekre, az egész társadalom megszólítására és elsősorban a csaknem 800 ezer roma összefogására és akaratára van szükség, hogy szülessen párt, amely képes a társadalom minden szintjén tagjainak és szimpatizánsainak az érdekeit érdemben, saját arculattal képviselni.

Ismét bebizonyosodott: elveivel homlokegyenest ellentétesen működik a parlamenti demokrácia. Évek óta üznek csúfot az Alkotmánybíróságból. Hiába kürtölték világgá 1996-ban, hogy a magyarországi kisebbségeket saját jogon megilleti a parlamenti képviselet joga, ha képtelenek saját határozatukat fogantatni. Lehet-e komolyan venni az Alkotmánybíróságot? Megkérdőjelezhető-e a demokrácia érvényesülése?

Ismét csak ígéretes van. Az Országgyűlés ősszel talán elfogadja a választójogi törvény módosítását. Talán. Kitől, kiktől függ? A parlamenti pártokról. A politikai

akaratról. Akarja-e a FIDESZ? Legutóbb egyik képviselője éppen a Világunknak adott interjúbán fejtette ki: ha nem sikerül, akkor sem lesz öngyilkos a FIDESZ. Kívánják-e a szocialisták? És a MIÉP? És a többiek? Lehet-e csodálkozni azon, hogy Farkas Flórián, a Lungo Drom elnöke kijelentette, ő már nem bízik ebben és párt alapítását tervezi.

Lehet, hogy akadtak roma és nem roma politikusok, akiket sokkolt vagy sokkolhatott a Lungo Drom elnökének ez a bejelentése. Véleményem szerint ezt már várta, sőt sürgette a roma közvélemény is!

Egy idő után az ember belefárad a szélmalomharcba. Elveszíti a reményt, hiszen a kudarcok, a sikertelenségek kezdik és megviselik az embert, különösen a tömegekért ténykedő roma vezetők idegeit. Örlődnek, mert erőfeszítéseik ellenére sincs sikerélményük, amelyek nélkül keserű a roma emberek, a roma mozgalom és a roma vezetők élete. Kimeríti a mozgalom vezetőit az állandó tüzoltó munka, az ország különböző településein fel-felbukkanó bozóttűzek oltása, amelyek cigány gyerekek iskolai diszkriminációjáról, fedél nélkül maradt családok embertelen életéről, a munkanélküliség átkairól, az ellehetetlenülések sokaságáról szólnak.

Egy angol mondás azt tartja, a puding próbája, hogy megeszik. Elérkezett az ideje, hogy ország-világ előtt megmértesse magát a cigányság önállóan is. Gondos, megalapozott, sokoldalú előkészítő munkával megmutathatja erejét a magyarországi cigányság, ha úgy dönt a Lungo Drom őszi kongresszusa! Világos cél, stratégia szükséges, amelyet elfogad és követ a magyarországi cigányság többsége, a pártot alapító roma civil szervezetek. Ha megteremtik a szükséges objektív és szubjektív feltételeket, akkor a siker reményében elindulhat a 2002-es országgyűlési választásokon az új párt.

Ebben a küzdelemben semmiképpen nem veszíthet a cigányság. Az nyer, aki a cigányság megszervezésére képes! Az nyer, aki hiteles, tisztességes, jól felkészült roma politikai vezérkart képes felállítani, amely világos és elérhető célt tűz ki a pártot alapító tömegek elé. A Lungo Drom országsszerte bizonyított vezető, szervező, irányító, a hazai cigányságot integráló képességét. Az Országos Cigány Önkormányzat meghatározó zászlóshajójaként a parlamenti demokrácia hatalmi struktúrájába emelte a cigányságot. És nem a Lungo Dromon, de nem is az Országos

Cigány Önkormányzaton múlt, hogy az oly sokszor emlegetett, hol elmarasztalt, hol piadesztára emelt középtávú roma csomagterv mind a mai napig akadozik. Nem is teljesülhet, amíg nem élvez politikai akaratot! Valójában ezen lendítene, a holtpontról mozdulna el a felemelkedés felé a magyarországi cigányság kilátástalan élethelyzete, ha megszületne az új párt.

Naivság ahhoz kötni a pártalakítást, hogy képviselethez jutnak-e a romák a parlamentben. És ha igen? Itt nemcsak az nem elsősorban arról van szó, hogy egy vagy egy-néhány (?) roma országgyűlési képviselő lesz vagy lehet. Ez esetben az egész magyarországi cigányság jövője a tét. Egy-egy díszromát habiszti becipelhetnek a hátukon a pártok is. És akkor mi változna? A világon semmi! Képtelen lenne az egész cigányság érdekképviseletének az ellátására. Nem vállalják fel a pártok! Egyik sem! Ez már bebizonyosodott. És a leszakadt szegény nem cigány tömegek érdekeinek a képviseletéről még nem is szóltam. Kik vállalják fel a milliókat?

Prognosztizálható-e milyen lesz a roma sors Magyarországon, ha tagjai leszünk az Európai Uniónak? Milyen hatása lesz a cigány tömegekre a schengeni egyezmény? Hogyan akadályozható meg, hogy egy szellemi vasfüggöny ereszkedjen az EU-s tag Magyarország és szomszédai közé? Milyen negatív hatásai lesznek a globalizációnak? A XX. század vége, a XXI. század eleje a nemzetállamok alkonya. Felértékelődnek a nemzeti kisebbségek, az emberi jogok. Ezt az EU részére készülő országlejelentések bizonyítják, ahol nem hagyják szó nélkül a diszkriminációkat. S nálunk még medítnak egy diszkrimináció ellenes törvény megalkotásán és elfogadásán.

Farkas Flórián, a Lungo Drom Országos Cigány és Polgári Szövetség és az Országos Cigány Önkormányzat elnöke nyilatkozta: „A Lungo Drom szakértői már dolgoznak egy párt megszervezésén.” Cél egy szegényellenes mozgalom felvállalása, s nem valami etnikai alapon működő párt megszületése. Ez nem egy cigánypárt lenne, hanem azoknak a nem cigányoknak (!) az érdekeit is képviselni kívánja, akiket eddig aligha képviseltek.

Egy ilyen párt alapításáról dönt majd a Lungo Drom kongresszusa.

Farkas Kálmán

Turnén a 100 Tagú Cigányzenekar



Raduly József elnök-producer a 100 Tagú Cigányzenekar művészeinek meghívott feleségük társaságában

Régóta bensőséges kapcsolatban állok a 100 Tagú Cigányzenekar sok-sok híres zenészeivel, barátként és újságíróként egyaránt. Láttam azt a csodát, amint lenyesegetett szárnyakkal próbált felülemelkedni a földhöz ragadt gondokon. Ehhez a felemelkedéshez szükség volt egy kreatív, tehetséges emberre **Raduly József** személyében, aki időt, fáradságot és energiát nem kímélve, helyzetbe tudta hozni a 100 tagút – egy fillér állami támogatás nélkül – koncerteket, turnékat szervezett, s ezzel olyan lehetőséget teremtett, amelynek híre végigsöpört Európán és eljutott a legtávolabbi földrészekre is, hirdetve a magyar cigányzene elavulhatatlan érdemeit.

Raduly Józsefet egy ilyen sikeres turné útjáról faggatom. – A 100 Tagú Cigányzenekar immáron 150 főre duzzadt. Jelen volt **Bangó Margit**, a magyar és cigánynóta megkoronázott királynője, aki 30 fős tánckarral lépett fel.

– **Hol járt az együttes?**

– Fellépett Olaszországban, Campanionban. A helyszínre három emeletes busszal érkezünk meg. Itt szeretném megemlíteni, hogy magunkkal hoztuk azoknak a vezető zenészeknek a feleségeit, gyermekeit, akik egész

évben a „hátukon” hordozták a zenekart.

– **Olaszországon kívül, hol jártak még?**

– Monacóban, Monte Carloban, mely a Reiner hercegséghez tartozik. Óriási, feledhetetlen sikere volt a 100 tagúnak. Csodálatos helyszín, fantasztikus színpadkép, ahol föld alá süllyesztették a függőnyt.

– **Milyen sajtóvisshangja volt a zenekarnak?**

– Szalagcímekben, szuperlatívuszokban zengedeztek a lapok, a tévé, rádió egésznap közvetítette az eseményeket.

– **Kikkel lépett fel a 100 Tagú?**

– **Elton John, Michael Jackson, Tina Turner, Charle Aznavour**, mindannyian frenetikus zenészek.

– **Volt szabadidős program?**

– Városnézés, autókiállítás, múzeum stb.

– **A megbecsülésen és a tapson túl mivel gazdagodtak még?**

– Az önbecsülésünk erősödött meg, hogy érdemes áldozni, harcolni a leáldozóban lévő cigányzenéért. A feledés, a belenyugvás, visszavonhatatlan tragédiát okozhat, amely a cigányzene halálát jelentené. És ezt mi nem akarjuk, mert a jövő számon fogja kérni tőlünk, hogy mit tettünk a cigányzene életben maradása érdekében.

Úgy gondolom, hogy amit a 100 Tagú tesz és tenni fog az precdensteremtő és követésre méltó, mert felelősségbresztő missziót vállalt magára. Hiszem, hogy támogató és megindult szívekre és kezekre talál a 100 Tagú Cigányzenekar.

Rác Lajos



Monte Carlo-i történelmi csoportkép: 150 cigány muzsikus és Bangó Margit ének-tánc együttese

XI. Nemzet a 100 Tagú



Raduly József a 100 Tagú elnökproducere



A 100 Tagú Cigányzenekar



Pillanatkép (a 100 Tagú Cigányzenekar)



Czinka Panna Együttes (Románia)



7th - Instancosnő
20s Angalos - Budapest



Ökrösi Cigány Karnevál **Cigányzenekar rendezésében**



Ökrös Attila a 100 Tagú reklámprimása



Fotó: Nyári Gyula



Kubai-brazil karneváli táncosok



A közönség



Finálé

Vendégünk: MENYHÉRT ILDIKÓ



Menyhért Ildikó izzig-vérig roma. Mentalitása, habitusa példaértékű, amiként roma értelmiségi létére keresi, kutatja a lehetőséget, hogy tudását mi módon állítsa a romaság szolgálatába.

Úgy tűnik, hogy megmozdult az „állóvíz”, s egyre több cigány értelmiségi nem az asszimiláció felé tendál, (olykor emberileg érthető is, mert a vegyes házasságok megszülik ezt a kényszerhelyzetet). A származás elhallgatását, vagy tagadását.

Ildikó magyar cigánynak vallja magát, ami azt jelenti, hogy nem beszéli a cigány nyelvet. Tisztas munkás családból származik, édesapja gépkocsi vezető, édesanyja háztartásbeli. Őt testvére van, űk szakmát tanultak. Van közöttük kőműves, bádgos, asztalos stb.

megkülönböztetések ostorcsapásait. Ez és ehhez hasonló satuk megpróbálták, megedzették lelkét, akaratát és elszántta tették arra, hogy fogékony, tette kész legyen, a jövő cigány gyermekéért aggódó, tenni akaró pedagógus váljék majd belőle.

Ez a kihívás utat rajzolt Ildikó számára és ő döntött: vállalja arcát, nem fogcsikorgatva, hanem derűsen, mosolyogva, azzal az elszánt hittel, hogy nem veszíthet. Ildikó a sejtjeiben érezte feltöltődik azzal az erővel, amely „hátszélként” támogatja elképzeléseit.

Egyre többen vannak olyan roma származású értelmiségiek, akik a nehezebb utat választják, s a tudásukat a cigányság sorsának szolgálatába állítják. Nevezhetjük ezt elhívástudatnak,

Ildikó estin végezte el a gimnáziumot. A szülei vegyes csodálattal figyelték szorgalmát, kitartását. A gimnáziumi érettségi után beiratkozott a Debreceni Tanítóképző Főiskolára. A szülei furcsa módon reagáltak rá: Meddig tanul ez a lány?

Íratlan roma szokás szerint a tizennyolc évet betöltött lánynak az a dolga, hogy férjhez menjen és gyermekeket szüljön. (Ki látott már olyat, hogy az aszszony okosabb, mint az ura?) Ildikó „megszegte” a bevett „rendet”, s a fejébe vette, hogy tanul, és tanítani fogja népét „József Attila-i” módon.

Tudatos eltökéltséggel készült a pedagógusi pályára, mert látta a cigányok kallódó életét, kiszolgáltatottságát. A maga bőrén érezte a

felelősségvállalásnak, öntudatébredésnek.

Ildikó szíve együtt dobog a sors-talan, segélyen tengődő cigányokért, akiknek alig van esélyük arra, hogy a gyermekeiket uzsonnával, zsebpénzzel küldjék az iskolába, pedig átléptük a harmadik ezredév küszöbét, joggal hihetné az ember, hogy az élethez való jog (minőségi életre gondolok) biztosítva van. Nomád állapotokat lát, amelyet a sorsára hagynak. E barangoló életmódnak már nincsen útja, elfogytak az ösvények. Valahol lakni és élni kell, ez alapvető emberi jog, nem adomány és nem kegyelem.

Ildikó félti a roma sorsot, a cigány jövőt. A mentőakciónál több kell. Biztosítani kell, bármi áron a roma gyerekek oktatását. Ha kell élelemmel, ruhával, ösztöndíjjal. S ami még ennél is fontosabb: szeretettel és türelemmel kell gondozni ezeket a nehéz háttérből jött gyerekeket, akik nagyon kevés szellemi útravalóval indították el őket hazulról.

Ildikó a VIII. kerületi Erdély utcai Általános Iskola igazgatója. Sok küzdelemre és toleranciára volt szüksége, amíg kollégaival konszenzusra jutott, hogy miként lehetne hatékonyan nevelni, oktatni a roma gyerekeket. Ildikó megpróbálta átplántálni hitét a kollégaiba, amelynek a hajtőereje az előítélet-mentes szeretet, amely simogatni tud.

„Karácsonykor minden pedagógus kapott egy-egy gyertyát, de csak az enyém volt meggyújtva. Hosszú percig tartott, amíg fölocsúdtam, hogy a lángot tovább kell adni. Az én gyertyámról gyújtották meg a többi gyertyát, amely az egy akaratot, egymás vállalását, a kölcsönös bizalmat táplálja, amely mementó is egyben, hogy őrizzük és adjuk tovább a tudás lángját”.

Ildikó minden lehetőséget megragad, hogy pályázatok útján pénzhez jusson a „gyermekei” számára.

Menyhért Ildikó derűsen mosolyog rám, miközben érveit felsorakoztatja. Én hiszek neki, mert a szavak mögött ott dobog egy féltőn aggódó, tenni akaró szív, amely a cigányokért dobog.

Rác Lajos

Vita a cigányságról a HÉT-ben

Beszélgető partnerek: Hende Csaba államtitkár, Kaltenbach Jenő kisebbségi biztos, Farkas Flórián az Országos Cigány Önkormányzat elnöke.

Hosszú idő után vasárnap (augusztus 13. MTV M1) megnéztem a HÉT adását. Egy kritikan aluli, az objektivitást és a tárgyilagosságot erősen megkérdőjelezhető műsorvezetés mellett az egész magyar társadalmat foglalkoztató cigányság élethelyzetének elemzése állt a vita középpontjában olyan prominens résztvevőkkel, mint Hende Csaba, az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkára, Kaltenbach Jenő, az Országgyűlés Kisebbségi biztosa és Farkas Flórián, az Országos Cigány Önkormányzat elnöke.

A Kanadába menedékjogot kért cigányokról bejátszott riport, valamint a zámoslyaik kivándorlása körüli herce-hurca, politikai ügygyé előrelépett helyzet megítéléséből arra lehetett következtetni, hogy elterelődik a figyelem a magyarországi, a hazai cigányság gondjairól. Szerencsére nem így történt. Hogy valóban az égető kérdések kerültek előtérbe, az elsősorban Kaltenbach Jenő kisebbségi biztosnak és a nyíltan, őszintén, olykor szenvedélyesen fogalmazó Farkas Flóriánnak, az OCÖ elnökének volt köszönhető. Hende államtitkár úr általánosságban nagy összefüggésekben, csupán a problémák felszínén mozgott, sztereotípiákat emlegetett, ismét piadesztálra emelte a nemzeti és etnikai kisebbségekről szóló 1993-as 77-es törvényt, s tájékoztatásul ismét közölte, hogy hosszú

távú terv utolsó simításait végzik, amely hamarosan az Országgyűlés elé kerül.

Elszomorító, hogy amikor az esélyegyenlőség megteremtése, megalapozása, feltételei biztosításának szükségességét hangsúlyozta Kaltenbach Jenő, hirtelen megszólalt a riporter. „Tessék államtitkár úr! Lehet cáfolni!” – adta meg a szót kérés nélkül Hende államtitkárnak.

A néző, a hallgató egy elemző válasza számított, s ehelyett az oly sokszor, de főleg a cigányokra(!) citált mondással „jött” elő, mondván a cigányoknak nem halat, hanem hálót kell adni, hogy megtanuljanak halászni. Arra lehetett gondolni, hogy ezzel az államtitkári válasszal le is zárult ez a téma. És ekkor megszólalt Farkas Flórián, aki olyan szöfordulattal élt, amivel nem csak a műsorvezetőt, a kisebbségi biztost és az államtitkárt lepte meg, de főleg a hallgatókat-nézőket. Nagy derűséggel közölte: „Államtitkár úr! Én még a tavat sem látom.” Pillanatra megült a csend.

A riporter olykor felesleges, nem ritkán magyartalan és pontatlan kérdésfeltevésével, közbefecsegésével egyáltalán nem érdemi módon görgette a beszéd folyamatát. S mint ilyen beszélgetéseken, ismét megkerülhetetlen volt az örökzöld téma, a középtávú romaprogram, a csak papíron, a cigányügyet

szolgáló milliók, a kilakoltatások, a szegénység terjedésének romboló a társadalmi feszültséget növelő hatása, s megállításának szükségessége.

Egy-cgy ilyen szerkesztőségi beszélgetéstől nem várható, hogy megoldja a gondokat, de az igen, hogy tisztázza és közelebb hozza a beszélgetőpartnerek álláspontját kardinális kérdésekben. Ebben egymás partnere volt Farkas Flórián, és Kaltenbach Jenő. Érthető(?) hogy más, eltérő volt az álláspontja Hende Csaba államtitkárnak.

Ez világított ki a roma-ügyre fordított költségvetési forrásokra való rátekintésről, a juttatások közös felügyeletéről és ellenőrzéséről, hogy így kiderüljön: azok kapják-e, akiknek juttatta a kormány. Újra felmerült az antidiszkriminációs törvény szükségessége, melyet elsősorban Kaltenbach Jenő szorgalmazott, példák sorát említve a lezártatlan ügyeknek, amelyek elbírálásra várnak a különböző jogvédő irodákban.

Az ismert álláspontok, amelyet Kaltenbach Jenő, mint kisebbségi országgyűlési biztos, Farkas Flórián, mint az OCÖ elnöke és Hende Csaba államtitkár képviselt tovább erősödött, de továbbra is mindenki mondta a magát. Elbeszéltek egymás mellett.

Farkas Kálmán

„Egymás mellett, jól élni”

Falunapot rendezett júliusban a Fiafal Romák Országos Szövetsége és a helyi

Cigány Kisebbségi Önkormányzat Tiszaburán. A kétnaposra tervezett rendezvény péntek este vette kezdetét, mikor is a világhírű Kalyi Jag cigány folklór együttes és a fiatalok körében nagy sikernek örvendő Fekete Vonat utcabállal egybekötött műsort adott.

Raduly István, az Oktatási Minisztérium főosztályvezetőjének véleménye szerint nem csak az oktatás területén kellene a különböző programok, fejlesztések, hanem a cigány kultúrában is. Az ilyen és ehhez hasonló falunapok azért is fontosak, mert nem csupán a falu cigány lakosainak szólnak, ezáltal erősítik az együttélést, a kultúrák által való közeledését.

Farkas László, a Nemzeti és Kulturális Örökség Minisztériumának munkatársa, a FIROSZ elnöke elmondta: az immár 9. alkalommal megrendezett Roma Falunap célja, hogy a cigány és nem cigány lakosságot megpróbálják egymáshoz úgy közeleltetni, hogy az együttélés, az egymás mellett élés szabályait mindenki tartsa tiszteltben és főleg gyakorolja azt és próbáljunk egymás mellett jól élni.

A rendezvényre több település kisebbségi önkormányzatát is meghívták. Farkas László szerint a szándékuk az, hogy a cigány kisebbségi önkormányzatok között konszenzust teremtsenek. Azt, hogy ez a konszenzusteremtés elindult, mi sem bizonyítja jobban, mint az egy héttel ezelőtti kisebbségi közéleti képzés, ahol 25 településről, Heves és Szolnok megyéből érkeztek polgármesterek, jegyzők, kisebbségi képviselők. Úgy látja, ez ma megismétlődött, csak a kultúra területén.

A rendezvény második napja igazi csemege volt az érdeklődők számára. A délelőtti Váradi Gábor, Ihász József festők és Vadász M. Dániel faragó kiállításával kezdődött. A művelődési házban megtekinthették még Sztójkó József tárlatát, amely egy 8 négyzetméteres terepasztalon korhű jelmezes bábukkal, dokumentum értékű életképekkel dolgozta fel, illetve mutatta be a cigányság történetét és történelmét.

A helyi sportpályán helikopteres bemutató, kispályás labdarúgás, huszár-, lovas-, íjász és csikósbemutató volt, délután pedig a minden évben nagy sikert arató Tiszabura Erős Embere vetélkedő, szépségkirálynő választás, VI. Világ Táncfesztivál 9 ország részvételével, majd 21 órától a 100 Tagú Cigány Zenekar közreműködésével hajnalig tartó utcabál.

A falu idei Toldi Miklósa Varga Attila, szépségkirálynője Tyukodi Csilla lett.

– pé –

HERRMANN ANTAL

és a hazai cigány kutatás — II. rész

Bódi Zsuzsanna

Az Országos Magyar kir. Statisztikai Hivatal az összeírás előkészítése során begyűjtötte a vármegyéktől a cigányügy rendezésére vonatkozó rendeletek, intézkedések iratanyagát. Herrmann vállalkozott a hazai cigányság és a cigánykérdés történetének tudományos feldolgozására, azonban a belügyminisztérium nem tartott igényt munkájára.

Joanovics Sándor cigányügyi kormánybiztossá kinevezését követően, 1907-től, Herrmann szakértői tevékenységét újra igénybe veszik, a szegedi Herrmann hagyatékban levő iratanyag tanúsága szerint. Ebben az évben a Statisztikai Hivatal egy 57 kérdést tartalmazó kérdőív alapján újabb cigány összeírást rendelt el. A hagyatékban utalás történik arra, hogy az összeírás adataival 13 ezer füzetnyi (!) anyag gyűlt össze. Herrmann Antal feldolgozta a Brassó megyei adatokat, ez a szegedi Herrmann hagyatékban található, a IV. dobozban. Ugyanitt van 13 megyei törvényhatóság és sok magánember javaslata, valamint Joanovics Sándor tervezete is a cigánykérdés rendezésére. A hagyaték iratanyagának rendezésével, feldolgozásával bizonyára kideríthető, hogy Herrmann esetleges javaslatai bekerültek-e a Joanovics-tervezetbe.

A „cigányügy rendezése” érdekében hozott intézkedések átfogó ismerete lehetővé tette Herrmann számára, hogy egyetemi előadásai keretében is foglalkozzon a témával. 1908–1912-ben A cigányügy rendezése néprajzi szempontból, 1912–1913-ban A Magyarországi cigányok demográfiája. A hazai cigány tárgyú irodalom kritikája.

1917–1919-ben A cigányügy rendezésének etnikus vonatkozásai. A cigányrendezés kulturális feladatai címmel tartott előadásokat.

Herrmann folyamatosan figyelemmel kísérhette a cigányságra vonatkozó intézkedéseket, a 15000/1916. BM eln. sz. rendelet és a hozzá kapcsolódó iratok is megtalálhatóak hagyatékában. Feljegyzései szerint a cigányok erőszakkal történő letelepítése, a megélhetésükhöz szükséges eszközöktől való megfosztásuk helytelen, ezt a „letelepítettek” nyomor-egyedeinek viszonyai bizonyítják. Hangsúlyozza, hogy a cigány gyermekek iskolába járásának elősegítésével lehet leghatékonyabban előmozdítani a cigányok helyzetének javulását. 1918-ban Kolozsváron egy korszerű nevelőintézet létrehozását szervezi cigány fiatalok számára, azonban a háború meghiúsítja elképzelései valóra-váltását. A Tanácsköztársaság idején, mint cigányügyi szakértő, az elhagyott cigánygyermekek részére Kőszegen létesítendő nevelőintézet szervezésével foglalkozik, a szegedi Herrmann hagyaték iratai alapján.

Herrmann – anyagi lehetőségek hiányában – nem tudta maradéktalanul megvalósítani a cigányságkutatásával kapcsolatos terveit, „kormányzati szakértő”-ként pedig a XX. század elejétől megváltozott politikai légkörben, egyre kevesebb lehetőséget látott, javaslatai elfogadására, ez alól csak a Tanácsköztársaság ideje volt kivétel.

Herrmann Antal szerteágazó kutató és szervező tevékenységének csak egy területe volt a cigányság hagyományainak kutatása és az eredmények közreadása, hasznosulások

előmozdítása. Halálakor szinte az ország minden területén méltatták a térséghez fűződő kapcsolatát. Lexikonokból, tudománytörténeti összefoglalásokból, szakkönyvtárakból tájékozódhatunk tevékenységének értékeléséről.

A közelmúltban több publikáció foglalkozott Herrmann Antal munkásságának egy-egy területével, legutóbb Kolozsvárott a Babes-Bolyai Tudományegyetemen szerveztek emlékülést egyetemi tanári kinevezésének 100 éves évfordulója alkalmából, az elhangzott előadások kötetben is megjelentek. A magyarországi cigánykutatókról szóló, 1999-ben megjelent kötet ugyancsak foglalkozik munkásságával.

Az 1980-as évektől megújuló hazai cigány kutatás a történeti áttekintésekhez felhasználja kutatási eredményeit. A Student zur Tsiganologie und Folkloristik 26. kötete 1999-ben összefoglalta cigánykutatásait és válogatást közölt a hagyatékában fellelhető cigány néprajzi anyagból.

Herrmann Antal cigány kutatásokkal kapcsolatos célkitűzései ma is időszerűek. Még mindig sok a tennivaló, a cigány folklór és tárgyi kultúra emlékeinek összegyűjtése, az egyes cigány csoportokra vonatkozó néprajzi ismeretek rendszerezése, a cigány néprajz egyetemi oktatásának intézményesülése, valamint az összehasonlító folklórkutatások eredményeinek összegzésére a nemzetközi intézményi háttér megteremtése során, pedig csaknem 120 év telt el a feladatok megfogalmazása óta.

– vége –

ARANYVONÓ PÁRBAJ

Millenniumi prímásverseny

Minden elismerés megilleti azokat, akik nem kis elkötelezettséggel és nagy szakértelemmel kezdeményezték és megszervezték az aranyvonó párbaj millenniumi prímásversenyt. Ezzel lehetőséget biztosítottak a felnövekvő, a magyar cigányzenét hivatásosan művelő fiatal prímások bemutatkozásának. Növelte a verseny rangját, hogy olyan híres művészek, muzsikuskok szólaltak meg és méltatták a magyar cigányzene világhírét, mint **Kathy Horváth Lajos** hegedűművész, aki a korábbi ezüst vonó versenyt is kezdeményezte. A Liszt-díjas **Kállai Kiss Ernő** klarinétművész a képernyő segítségével szinte az egész magyar közvéleményhez intézte szavait:

„Nem engedjük, hogy a magyar cigányzene kihaljon!” Gondolatait bizonyította a pódiumra lépő és zenekar elé állt tehetséges virtuóz prímás nemzedék. Sok sikert kívánt az idősebb zenekarvezetők nevében a híres **Járóka Sándor** is.

Alföldi Boruss István, a Rádió zenei vezetője, a zsűri elnöke ajánlotta a hallgatóság és a tv-nézők figyelmébe a fiatal prímásokat, s arról beszélt, mi minden szükséges ahhoz, hogy valaki kiváló prímás legyen. Alapfeltétel a pedáns megjelenés, kiállás, az énekesek kísérése. S köztudott az is, hogy a cigány prímásoknak mindent kell tudni játszanuk. A magyar nótáktól, csárdásoktól kezdve operettekig,

klasszikus zeneművekig terjed a repertoárjuk.

Öt fiatal prímás versengett egy neves francia művész által felajánlott aranyvonó elnyeréséért. Sorrendben a következők: **Batyai Attila**, **Radics Ferenc**, **Farkas Elemér**, **Völgyi János** és **Danyi Lőrinc**. A zenekarral **Máté Ottilia** és **Tarnai Kiss László** magyarnóta-énekesek léptek fel. Felejthetetlen egy órát szereztek nézőnek-hallgatónak a magyar nóta, a cigányzene kedvelőinek az ifjú tehetségek. Csupán nűanszok döntöttek a prímásverseny győztese és az ötödik helyezettje között.

A roma stílus iránt érzékeny fülűek örömmel nyugtázhatták: él ez a különleges, utánózhatatlan, de világszerte éppen ezért is népszerű stílus. Olyan képviselői vannak, akik virtuóznak, improvizáló képességük ördögi, s a hallgatókat olyan vonó vezetéssel játsszák, mint leghíresebb elődeik. Reméljük, hogy sok örömet szereznek a cigányzene kedvelőinek a jövőben is. Ez azonban attól függ, biztosítanak-e részükre rendszeres fellépési lehetőséget. Olyat, amelyre jövőt lehet építeni, családot alapozni.

Farkas Kálmán

Csodálatos dolgokra képes a technika. Ez elsősorban felhasználóján függ. Hangtechnikusok, szinkronizálással foglalkozó mérnökök különböző, a hangok keveréséhez értők, hangeffektusok mesterei zseniális, már-már olyan zeneművek megkomponálására is képesek, amelyek összetevethetők az emberi alkotással. Csakhogy a technika, a gépek, a legmodernebb berendezések is csak arra képesek, csak olyan műveket alkothatnak meg, amelyeknek a hang-elemeit beletáplálják.

Különösen nagy divat manapság a play-black használata. Nagy szakértelmet és pontosságot kíván a használata. Megvallom, hogy én nem szeretem. Az élő zene, ének hűve vagyok, ez okoz számomra élvezetet. A másik oka a play-blacktól való idegenkedésemnek a manipuláció. S bár lehet élvezhető ez is, vissza lehet vele élni!

Sajnos legutóbb ezt tapasztaltam, amikor a MTV M1-es csatornáján megnéztem-meghallgattam augusztus 6-án, a Szól a hegedű! címmel indított soro-

zatműsort, amely a Nótázzunk együtt a 100 Tagú Cigányzenekar művészeivel készül. Úgy vélem, nem csak a vajtűfülűek, de a cigányzenét kedvelőknek és a 100 Tagú prímásait is ismerő nézőknek-hallgatóknak is feltűntek a bakik. Nem is tudom minősíteni, hogy csupán bakiknak vagy műszaki melléfogásoknak, netán tudatos szerkesztésnek véljem-e, hogy a műsor vezetőprímása nem **Lendvai**

Csócsi József és még csak nem is **Buffó Rigó Sándor** volt, hanem **Suki András**. Ám a play-blakról mégis **Lendvai József** és **Buffó Rigó Sándor** hallgattuk úgy,

hogy a zenekart **Suki András** vezette és **Bangó Margitot** kísérte.

Az ilyenfajta manipuláció már sértő-bántó. És azt még nem is említettem, hogy a műsort készítő névsorában mégcsak a neve sem szerepelt a zenekart vezető **Suki András**-nak. Ezt igényelte volna a korrekt szerkesztés. Ez már prímásblama volt, egy kicsit személyi, emberi jog sértés.

/farkas/

PRÍMÁSBLAMA



EGYENLŐTLEN ÁLDOZATHOZATAL

Bárhogyan nézzük is, a *társadalom közel kétharmada a szegénységi küszöb közelében él. Több százezer állampolgár viszont teljességgel alatta. A legszigorúbb és leggondosabb szociológiai elemzés után, de akár a köznap megfigyelések révén is joggal állapíthatjuk meg, hogy a nyomorban élők az emberi méltóság fenntartásának minimális feltételeivel sem rendelkeznek. S nyilván nemcsak a cigány származásúak, akiknek – meglepő fordulattal – ugyan mondhatjuk, hogy dolgoznak és tanuljanak minél többet, ám nincs sok értelme. Valójában ahhoz hasonlítható, mintha a fuldoklóknak azt mondanánk: próbáljanak meg minél kitartóbban úszni.*

A túlélés változatos technikái

Csak hogy ettől a javaslattól a szószoros értelmében akár meg is fulladhatnak. Így cseppet sem véletlen, hogy a túlélés technikáival a másikékné kísérletezik. Egyenlőtlen áldozathozatalra kényszerülve, vagy esetleg arra, hogy végképp elhagyják az országot. *De megoldás lehet-e, ha éppenséggel több tízezeren – ami persze képtelenség – az emigrációt választanák? Az egyértelműen nemleges válasz – bizonyára aligha kell magyarázni – magától értetődik. Ám ettől még a tömeges kivándorlást feszegető kérdés könyörtelenül idősezerű marad. Kivált azért is, mert már a két világháború között*

is felmerült, mikor eléggé nyíltan beszéltek a „hárommillió koldus” országáról, s akkor is és most is egymásnak ellentmondó vagy éppen kioltó válaszok születtek.

Menekülés a nyomor állandósulása előtt

Valamelyest függetlenül attól, hogy a kényszerű kivándorlás kapcsán szinte éppoly nehéz új kérdéseket, mint új igazságokat kitalálni. Csak éppen mégsem kelthetnek ezek bennünk kétséget afelől, hogy lehetséges ennek a kérdésnek hiánytalan és kielégítő megválaszolása. Mindenekelőtt abból a tényből kiindulva, hogy a nyomor állandósulása előtt mindenki menekül. S nem csupán azért, mert – esetleg pártpolitikusok – erre biztatják, hanem sokkal inkább azért, mert globalizálódó világunkban a szociális jólét igen nagy kihívást jelent. S ugyanígy legalább a viszonylagos létbiztonság elérése. Mert senki sem gondolhatja komolyan, hogy bárki is önként menekülne olyan új gazdasági, kulturális és nyelvi környezetbe, amelyben végképp idegennek érezné magát. Vagy még kevésbé a diszkrimináció célpontjának.

A fizikai- és szellemi restség erősödése ellen

Inkább arról van szó, hogy ezt a lépést önvédelemből teszi meg. A

növekvő egyenlőtlenségek elviselhetetlensége miatt. Ha pedig azt érzékeli, hogy a közhatalom vajmi keveset tesz felkapaszkodásáért, csak a fizikai és szellemi restség erősödhet. Méghozzá annál erőteljesebb, minél több jól hangzó szólammal találkozunk. Ebben az esetben viszont semmin sem lehet csodálkozni. Így azon sem, hogy a polgárosodó Magyarországon léteznek olyan társadalmi csoportok, amelyeknek tagjai – életmódjukban a harmadik világ szintjére süllyedve – a menekülést választják. Szerencsére még nem zárt kamionokban, hanem legális útvéval a kezükben. Ám, ha nem változik a helyzet, az előbbi lehetősége is fennáll.

A politikai deklaráció kevés

Mert megint csak önáltatás lenne azt hinni, hogy a fejlett nyugati országok szívesen fogadnák a képzetlen, félalfabéta, nyelveket nem ismerő „polgárokat”. Legfeljebb ideig-óráig, s utólag annak árát is számon kérve, hogy olyan országból menekülőkről van szó, amely magát – a politikai deklarációkon túl is – európainak tartja. Legalábbis vallott értékrendjét és kultúráját tekintve.

Dr. Kerékgyártó T. István



Redő Ferenc: Cigányváros

Az összes Soros Pályázatra vonatkozik:

A pályázat követelményei:
Pályázni kizárólag az erre a célra szolgáló űrlap kitöltésével lehet, amelyen a részletes pályázati követelmények megtalálhatók. További információ és űrlap beszerezhető: A pályázó nevére megcímezett és felbélyegzett közepes méretű válaszboríték megküldésével postai úton: Soros Alapítvány, 1525 Budapest, Pf.34. (telefon: 315-0315, Fax: 315-0201), vagy személyesen: Budapest, II. Bolyai u. 14. A Soros Alapítvány részletes tájékoztatója a www.soros.hu címen megtalálható az Interneten. Az Internetről az űrlapok letölthetők.

Az emberi jogi és korrupcióellenes program pályázati felhívása (Kódszám: 550)

A pályázat célja:

A személyiségi-emberi jogok védelmének és érvényesítésének elősegítése, illetve a korrupció – természetéből adódóan láthatatlan – szerkezetének feltérképezése, valamint a közelét átláthatóvá tétele.

A pályázók köre:

A Soros Alapítvány és a Budapesti Nyílt Társadalom Intézet Alapítvány (OSI) jogi programja, az Alkotmány- és Jogpolitikai Intézet (COLPI – 1051 Budapest, Október 6. u. 12.) közösen támogat olyan intézményeket, szervezeteket, illetve programokat, amelyek működésének célja az alapvető emberi jogok érvényesítésének elősegítése, a modern demokratikus intézményi rendszer kialakulása vagy aktív részvétel a korrupció ellenes harcban. Az elfogadott pályázatokat a Soros Alapítvány és az OSI/COLPI 50-50%-ban támogatja.

A pályázatban nem vehetnek részt:

A folyó évben a program keretében már Soros alapítványi támogatásban részesült pályázók.

Pályázni lehet:

Az alábbi területeken:

- * Nő és gyermek jogvédelem,
 - * Ingyenes jogsegély,
 - * A szabadságvesztés és előzetes letartóztatás alternatívái,
 - * Bírák képzése,
 - * Rendőrségi projektek,
 - * Jogklinikák,
 - * Korrupció ellenes projektek
- A korrupció ellenes projektnek a támogatás a következő tevékenységekre használható fel:
- * a törvényhozás szerkezetének feltérképezése és vizsgálata,
 - * az átláthatóság növelése a bírói gyakorlatban, a közigazgatásban és a rendőrség munkájában,
 - * tényfeltáró újságírás.

Pályázatonként kérhető támogatás:

500.000 - 1.500.000 FT

A tervezett keret: 10 millió Ft

Beküldési határidő:

2000. szeptember 25.

A pályázati döntésekről szóló értesítés várható ideje:

2000. november 30.

* * *

Roma egészségügyi és rehabilitációs program (Kódszám: 896)

A pályázat célja:

Komplex szociális, egészségügyi és rehabilitációs programok támogatása. Pályázni olyan programokkal lehet, melyek az elszegényedett térségek településein, telepszerű elkülönültségben (utca, sor, telep) élő roma népesség egészségügyi ellátásának, közegészségügyi helyzetének és lakókörnyezeti viszonyainak javítását célozzák meg. Előnyben részesülnek azok a programok, melyek nem az elkülönítést fenntartó és erősítő, hanem a roma és nem roma népesség együttműködését is előmozdító elképzeléseket tartalmaznak.

Pályázni lehet:

1. Egy-egy kistérség településeinek összefogásával, megfelelő szakemberek, oktatási intézmények, munkaügyi központok, stb. bevonásával a térségben élő roma és nem roma fiatalok számára egészségügyi és szociális segítő képzés szervezésének támogatására. A pályázati program a sikeresen végzett fiatalok számára képzettségüknek megfelelő, rendszeres alkalmazást kell, hogy biztosítson a szociális és egészségügyi ellátás keretein belül, akár közhasznú foglalkoztatás formájában is. Előnyben részesülnek azok a programok, melyek a telepszerűen elkülönült roma népesség fiataljai közül választják ki a kiképzendő fiatalokat.

2. A telepszerű (utca, sor, telep) elkülönültségben élő roma népességben belül olyan egészségügyi bázisok létrehozásának támogatása, melyek alkalmasak elsősegélynyújtásra, egészségügyi intézményekkel való kapcsolattartásra, telepeken lévő közegészségügyi, betegségmegelőző ill. gyors betegség elhárító tevékenységre és gyógyító-megelőző-felvilágosító munkára. Előnyben részesülnek azok a programok, melyek a különböző intézményeket, szervezeteket összefogják, koordinálják az egészségügyi állomások létrehozása során, segítik és szakmailag irányítják az adott állomások tagjait, ill. a velük folyamatosan kapcsolatot tartó egészségügyi intézmények képviselőit, valamint a roma közösségek keretein belül végzik gyógyító-megelőző-felvilágosító munkájukat. A bázisok létrehozásának programjában konkrétan meg kell jelölni azon személyeket, akik megfelelő képzettséggel rendelkeznek, ilyen irányú átképzési programon részt vettek, jelenleg is a szociális-egészségügyi ellátási rendszeren belül dolgoznak, vagy megfelelő szakmai segítség mellett a fenti

célok megvalósítására alkalmasak. Előnyben részesülnek azok a programok, melyek a létrehozandó bázisok roma munkatársait folyamatosan foglalkoztatják, ill. a telepszerű körülmények közötti tevékenységen túl foglalkoztatják és bevonják az egészségügyi-szociális intézmények keretein belüli hasonló jellegű tevékenységbe.

3. Olyan programok támogatására, melyek a telepszerű elkülönültségben élők lakókörnyezeti viszonyainak javítására, teleprendezésre, higiénikus viszonyainak javítására, játszóterek kialakítására, folyamatos teleprendezésre és karbantartására, stb.-re vonatkoznak. Előnyben részesülnek az olyan közhasznú vagy egyéb foglalkoztatásban megvalósuló, infrastrukturális, (út, ivóvíz, csatorna) fejlesztési munkák, melyek oldják és kiegyenlítik az adott településen belüli infrastrukturális különbségeket, különös tekintettel a telepszerű elkülönülésben adódó hátrányokra.

A pályázat követelményei:

Kiemelten előnyben részesülnek azok a pályázatok, amelyek több települést bevonó, a fenti (1,2,3 vagy ezek közül bármely kettő) pontokban foglalt célokat egységesítő pályázati programokat nyújtanak be. Az átképzési programoknál és a közhasznú foglalkoztatásnál a jelenleg érvényben lévő hatályos munkajogi szabályok a pályázó számára kötelezőek. Az átképzési programoknál a munkaügyi központokkal való együttműködési szerződés, közhasznú munka esetén a többszörösen módosított 1991.IV.tv.16/A paragrafus ill. az egyéb törvényi háttér meglétének igazolása szükséges, melyet a foglalkoztatónak a munkaügyi központok igazolásával együtt a Soros Alapítvány számára a pályázathoz csatolnia kell. A pályázati költségvetésnek tartalmaznia kell a program megvalósítását segítő egyéb anyagi alapokat, azok mértékét és ezek forrásait.

A pályázók köre:

Roma közösségek fenti célokra alakuló civil szerveződésai, települési és kisebbségi önkormányzatok, szakápolói és gondozói intézmények illetve tagjaik, érintett civil szervezetek vagy közhasznú társaságok, házi orvosok, illetve az ÁNTSZ és szervezetei, szakorvosi rendelők és kórházak, illetve azok tagjai.

A pályázatot a fenti körből bárki benyújthatja, de a pályázatnak tartalmaznia kell az intézményes vagy egyéni résztvevők körét (pl. nevét, intézményi ígérvén, együttműködési megállapodásokat, az együttműködési formák konkrét részletezését).

A támogatás jellege:

1. A képzési programok lebonyolítási és működési költségei, eszközöltségei, indokolt esetben ösztöndíjak támogatása.

2. Az egészségügyi állomások létrehozása működési és eszközöltségeinek, indokolt esetben ösztöndíjak támogatása.

3. A környezeti, rehabilitációs programoknál eszköz-, anyagköltség, többletfoglalkoztatással járó költségek és a közhasznú foglalkoztatás támogatása.

Beküldési határidő:**2000. szeptember 29.****A pályázati döntésről szóló értesítés****várható határideje:****2000. december 31.**

* * *

**Roma kultúra oktatása
a pedagógusképzésben
(Kódszám: 885)****A pályázat célja:**

1. Olyan pedagógusképzési modellek és programok kialakítása és/vagy bevezetése, amelyek a képzés folyamatában és a tananyagba kötelezően beépítik a cigányság kultúrájának megismerését.

2. Olyan működő pedagógiai modellek és programok elterjesztése, amelyek sikeresen segítik a cigány gyerekek beilleszkedését a többségi társadalomba, valamint csökkentik a pedagógusok roma gyerekekkel szembeni előítéletét és integrált oktatási programban teszik sikeressé a roma tanulókat. (Az Alapítvány ezen oktatási intézmények látogatását és az ott folyó gyakorlatot (hospitalitást) támogatja).

3. A pedagógusképzési modellek és programok megvalósulásához szükséges kézikönyv megírásának, szerkesztésének, fordításának támogatása.

A pályázók köre:

1. és 3. Pedagógusképző intézmények tanszékei, szakmai munkacsoportok, egyének. Előnyben részesülnek azok a pedagógusképző intézmények, amelyek iskolákkal együttműködve vagy a hallgatók – különös tekintettel roma hallgatók – bevonásával nyújtják be pályázatukat, valamint intézményen belüli és intézmények közötti együttműködést valósítanak meg.

2. Pedagógusképző intézmények olyan szakmai gyakorlatok költségeire is pályázhatnak, amelyek célja a cigány gyerekek sikeressége érdekében bevált pedagógiai módszereket alkalmazó intézményekben történő gyakorlat megszervezése és lebonyolítása.

A pályázat követelményei:

Az űrlaphoz mellékelni kell:

1. A pályázati program részletes leírását, maximálisan 3-5 oldal terjedelemben. A programleírásnak a következőket kell tartalmaznia:

- * a pályázó szakmai hátterének bemutatása,
- * a program részletes leírása,
- * a program megvalósításának ütemterve,
- * a megvalósításban résztvevő partnerek bemutatása, az együttműködés módjának ismertetése,
- * a program várható (minimális, maximális) eredményeinek leírása,
- * a nyomon követés és értékelés módjának ismertetése,
- * a megvalósításban résztvevő partnerek bemutatása és befogadó nyilatkozata.

2. A pályázati program részletes költségvetését, amely tartalmazza a program megvalósításához rendelkezésre álló forrásokat és az igényelt támogatás felhasználásának ütemezését is.

3. A program megvalósításában együttműködő partnerek szándéknyilatkozatait.

Beküldési határidő:**2000. október 6.****A pályázati döntésekről szóló értesítés****várható határideje:****2000. december 31.**

* * *

**Roma tanulók szakképzése
(Kódszám: 886)****A pályázat célja:**

Azon szakképző intézmények, szervezetek, vállalatok, kisvállalkozók támogatása, akik segítik és ösztönzik a roma tanulókat a pályaválasztásban és az első szakmájuk megszerzésében.

A pályázók köre:

Olyan szakképző intézmények, szervezetek, vállalatok, kisvállalkozók, akik szakképzést és gyakorlati oktatást vállalnak, és utána segítenek a diákoknak a szakmunkásként való elhelyezkedésben. A kuratórium olyan programokat támogat, amelyek nem egyszeri képzést nyújtanak, hanem hosszú távon lehetővé teszik a fenti diákok képzését. (Kivéve a kisvállalkozók képzéseit.)

Kizárólag azok a képzések kaphatnak támogatást, melynél a képzendők legalább 50 százaléka roma származású.

A kuratórium előnyben részesíti azokat a pályázókat, akik a munkaerőpiacon keresett és hiányszakmák képzését a gyengébben tanuló, hátrányos helyzetű, legalább általános iskolát végzett diákok számára biztosítják.

Pályázni lehet:

- * A képzéshez szükséges felszerelések, kellékek, segédanyagok beszerzésére,
- * Kisvállalkozók esetén a képzés ideje alatt ösztöndíjra, a vizsga költségeire,
- * A roma diákok esetleges tandíjára, amit a Soros Alapítvány a képzőknek közvetlenül fizet ki.

A pályázat követelményei:

Az űrlaphoz mellékelni kell a pályázati program részletes leírását, amelynek tartalmaznia kell a következőket:

- * az intézmény szakmai hátterének bemutatása (intézmények, szervezetek, vállalatok esetén),
- * az intézmény leírása (intézmények, szervezetek, vállalatok esetén),
- * az intézmény működését bemutató dokumentumok (intézmények, szervezetek, vállalatok esetén),
- * a kisvállalkozó működési engedélyének, cégbejegyzésének, mestervizsgáját igazoló okiratának fénymásolata (kisvállalkozó esetén),
- * a kisvállalkozó szakmai önéletrajza (kisvállalkozó esetén),
- * a képzési terv,
- * esetleges együttműködési nyilatkozatok,
- * a program megvalósításának ütemterve,
- * a megvalósításban résztvevő partnerek és az együttműködés módjának bemutatása,

* a program részletes költségvetése, külön feltüntetve ebből az önrészt és az egyéb forrásokat,

* tandíj igénylése esetén a képzendők jellemzése, szociális hátterük és tanulmányi eredményük leírása.

Beküldési határidő:**2000. október 6.****A pályázati döntésekről szóló értesítés****várható határideje:****2000. december 31.**

* * *

**Innovatív pedagógiai módszerek
a roma gyerekek nevelésében,
oktatásában
(Kódszám: 883)****A pályázat célja:**

* Olyan programok támogatása, amelyek már helyi szinten bevált vagy új pedagógiai elemeket, módszereket, gyakorlatot honosítanak meg a roma gyerekekkel való foglalkozásban, segítik a cigány gyerekek beilleszkedését a többségi társadalomba, valamint csökkentik a pedagógusok roma gyerekekkel szembeni előítéletét, és integrált oktatási programban teszik sikeressé a roma tanulókat.

* Olyan iskolaiértéktéti- és intelligenciavizsgálat kidolgozásának támogatása, amely az alternatív és innovatív oktatás tapasztalatait és eredményeit felhasználja és a multikulturális elveit a felmérési gyakorlatban érvényesíti.

A pályázók köre:

Olyan óvodák, általános iskolák, középiskolák, kollégiumok, valamint roma kisebbségi oktatási intézmények, alapítványok, szakmai közösségek, egyének, akik kiemelten fontosnak tartják a roma gyerekek iskolai sikerességét.

Az Alapítvány az elbíráláshoz előnyben részesíti az óvodás és kisiskolás korú gyerekekre vonatkozó programokat.

Az Alapítvány a pályázat keretében nem ad támogatást:

- * beruházások finanszírozása,
- * külföldi utazásokhoz,
- * kulturális rendezvények szervezésére,
- * táborokra.

A pályázat követelményei:

Az űrlaphoz mellékelni kell:

- * a program szakmai-pedagógiai leírását,
- * a program céljának részletes ismertetését,
- * a várható konkrét eredmények leírását,
- * a lebonyolításért felelős személyek felsorolását,
- * a megvalósításban közreműködő külső szakértők vagy intézmények megnevezését és rövid szakmai önéletrajzát,
- * a program megvalósításának időrendjét,
- * részletes költségvetést.

Beküldési határidő:**2000. október 16.****A pályázati döntésekről szóló értesítés****várható határideje:****2000. december 31.**

Ki a legerősebb?

Egyszer a nagymama arról mesélt, hogyan hengegtek, versengtek az állatok, hogy melyikőjük a legerősebb. Az oroszlán azt mondta:

– Én vagyok az állatok királya! Farkam egyetlen suhintásával agyoncsapok egy antilopot vagy akár egy embert.

– Az is valami? – kérdezte az elefánt. – Úgy felkaplak az ormányommal, mint valami tollpihét! Ha megharagszom, földhöz csaplak, agyarammal felnyársallak vagy agyontaposlak.

Az oroszlán megszeppent.

– Ez mind semmi! – kiáltott fel az egér. – Én alagutat fúrtam a hegy alatt, azon át jöttem közéték. Ezt csináljátok utánam!

Nem tudták utána csinálni. El kellett fogadniuk, hogy az egér közülük a legerősebb.

A kislány ezen nagyon elcsodálkozott, mert ő picinek és gyengének ismerte az egeret, de azt belátta, hogy sem az oroszlán, sem az elefánt nem tudna alagutat építeni a hegy alatt.

Néhány nap múlva Miklós bácsi ökrös szekérrel jött a hegyre. Amíg dolgai után

látott, az ökrök legelészték a fűvön, majd lefeküdtek kérődzni. A kislány nem szeret- te az ökröket, mert nagy marhalepényekkel pötytyözték ki a fűvet, amiket folyton kerülgetni kellett. Amikor meg elmentek, a fűszálak élettelenül feküdtek heverészésük helyén. A kislány megsajnálta a lehemper- gett fűszálakat, és egyenként kezdte fel- állítani őket. Már dél volt, és még alig lát- szott valami eredménye a nagy munkának.

– Gyere kis unokám ebédelni! – hívta a nagymama.

– Nem érek rá! – mondta a kislány. – Fel kell állítani ezeket a szegény fűszálakat, amiket az ökrök letapostak.

– Amiatt ne aggódj, nyugodtan megeheted az ebédedet! Ha jön az éjszakai harmat, attól magukhoz térnek.

És valóban! Másnap a fűszálak üdén, fényesen nyújtózkodtak a reggeli napfényben.

– Nagymama! – kiabált a kislány az ajtóból, mert akkor éjjel kint aludtak a prészházban.

A nagymama már hajnal óta a szőlőt kötözte a domoldalon. A kislány hívására

abbahagyta a munkát és lejött, mert a nagymamának mindig az volt a legfontosabb, hogy ott legyen, ha hívja a kis unokája.

– Gyere, adok neked reggelit, aztán jöhetsz segíteni! – mondta.

– Jó, de előbb nézd meg a fűvet! Nem is igaz, hogy az egér a legerősebb! Ha az egérre rálépne egy ökör, az ugye többet nem tudna felkelni? De a fű felkelt, igaz- e!?

– Igaz bizony! – bólintott a nagymama.

– Akkor hát a Ság-hegyi fű a legerősebb! – állapította meg a kislány.

Ebben meg is egyeztek. Reggeli után aztán ketten kötözték a szőlőt. Egy darabig a kislány nagy csendben dolgozott, nem nyaggatta meséért a nagymamát. Magában azon töprengett, hogyan lehetne olyan erős ő is, mint a Ság-hegyi fű. Ezen még sok-sok év múlva is el-el-töprengett, de sokáig nem sikerült megfejtenie. A Ság-hegyi fű meg csak szerényen hallgatott.

Takács Istváné

Miért nincs háza a meztelen csigának?

Hajdanában az óriáserdő mindegyik csigájának volt még háza: kicsi, nagy, csíkos, pöttyös, gömbölyű, kúp alakú, sárga, barna – ahogy éppen a természet megformálta. Mindegyik csiga ragaszkodott a házához, mert az védelmet adott a tűző nap, a huhogó eső, a téli hideg, és az állandóan lesben álló futrinkák ellen. Szerették és gondozták a csigák házaikat, azonban Anasztázia – a gyönyörű, ezüsthátú csiga – túltett mindegyikőjükön, annyira imádta a saját, gömbölyű csigaházát. Ám egyvalamit még a házához is jobban szeretett, mégpedig saját magát. Amikor tehát nem a házát csiszolta, tisztogatta, fényezte, akkor mindig kibújt a házából, és a saját, csupas, puha testével foglalatosskódott, azt gondozta, bámulta és mutogatta az erdő apraja-nagyjának.

Az tény, hogy Anasztázia majdnem olyan szép volt, mint amilyen szépnak hitte magát. De azért túlzásba vitte az önimádatot. Túl sok cickafark- és gólyahirolajat kent magára, túl sokat

nézegette a tó tükrében formás, meztelen idomait, túl sokat mártóztatta pucér testét a hajnali, langyos nap sugaraiban vagy a tavacska harmat friss vizében. Ilyenkor bizony ügyet sem vetett a házikóra, amely gyakran órákon át feküdt gazdátlanul a fűben. Viselkedése miatt jó pár állat haragudott a csigára, de legtöbbször az öreg bagoly méltatán- kodott.

– Meglátja, meglátja – dünnyögte minduntalanul –, nem lesz jó vége ennek az örökös meztelenkedésnek. Egyszer még nagyon pórul jár!

– Pórul? En? – kérdezte a csiga, és hosszú nyél végén lógó hatalmas szeméit ártatlanul lesütötte. – Ugyan már, ki bántana egy ilyen gyöngye szépséget?

Történt egyszer, hogy amikor Anasztázia, szokásához híven házát a parton hátrahagyva a tóban fürdőzött, arra járt egy kíváncsi szarka. Megtetszett neki a csillogó, ezüstös ház, felkapta, aztán illó- billó-hopszahopp, máris tovareppt az erdő mélyébe.

Anasztázia, mikor kikecmergett a partra, mondanom sem kell, kétségbeesetten kereste a házát. Gondolom, azt is felesleges mondani, hogy sehol sem találta, sem a lapulévél alatt, sem a tücsök odújában, de még a mókus fészkeiben sem. Anasztázia, a meztelen csiga azóta is keres, kutat, hátha ráakad valahol ezüstös házára, vagy legalább egy hasonlóra, vagy akár milyenre, legyen az bármilyen ütött-kopott, csak bele lehessen költözni. Mivel nem talált ilyet, a tűző nap, a zuhogó eső, a téli fagy és az állandóan lesben álló futrinkabogarak elől mindig bujdokolnia kell levelek, korhadt farönkök, kövek alá. Jut is eszébe neki egykori szépségét ápolgatni!

Beregi Tamás

E két mese a szolnoki Tisza Klub Kör- nyezetvédő Társadalmi Szervezet ki- adásában megjelent Varázsdoboz című (Tisza Klub Füzetek 8.) kötetéből való.



F E J T Ö R Ö K



Sziasztok Gyerekek!

Rekkenő hőség, szikrázó napsütés jellemezte ezt a nyarat. Milyen jó lenne néhány zsákkal eltenni a forróságból a hideg téli napokra! De azért jól telik a nyaratok?!

Néhány hét múlva kezdődik a sulis, a komoly, erőfeszítő munka! Egy könnyed kis rejtvényfejtés még befér a lázas készülődés perceibe. Rajta!



Tippjáték!



A cigányság hagyományvilágához tartozik az álomfejtés. Fejtörőnkben a felső sorban egy-egy álom szerepel, alatta két lehetséges jelentés, amelyből csak az egyik a helyes. **Mind a három oszlopból csak a helyes jelentést kell beküldöntenek!**

ablak

- építkezés
- vágyódás

gyűrű

- elválás
- raboskodás

macska

- szaporodás
- hamisság

Mese, mese mátká!

A cigány és magyar mesékben is megjelennek azok a meseelemek, amelyek az alábbi rejtvényből kiolvashatók. **Rakjátok sorba az összekevert betűket és küldjétek be Szerkesztőségünkbe!**

ynbaa

aávszr

üdrént

rögdö



Zeneművészet

A Jászságban született, megjárta művészetével a világot, hazánkban óriási hírnevet szerzett, már nem él. Cigányszármazású cimbalomművész! Ki ő? Ha a meghatározásokat helyesen írtátok be, a középső vízszintes sorban olvashatjátok a nevét!



időmérő	nyakban hordjuk	Ilona becézve	mutató szó	lő ededel	le	főzelék lehet	női név	megy a baba	regényt ír

Tanuljunk

Cigányul!



1. avel
2. baseval
3. csumidel
4. lácsó
5. majsztóri

1. jó
2. mester
3. muzsikál
4. jön
5. csókol



Feladat: A bal oldalon látható cigányszavak számaihoz párosítsátok a jobb oldali magyar szavak számait! például: 7–10.

A rejtvényekhez jó szórakozást kívánunk

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

Tisztelt Képviselőtársaim!

Engedjétek meg, hogy röviden bemutatkozzak. Bordás Andrásné (Rózsika) vagyok és 2000. augusztus 1-től az Országos Cigány Információs és Művelődési Központ üv. igazgató asszonya lettem.

Szeretném, ha a rendelkezésünkre álló intézmény betöltené feladatát és informálná, országos szinten koordinálná a kulturális eseményeket és rendezvényeket. Szeretném a segítségeket kérni egy nemes cél érdekében: egy adatbázis kialakításában.

Kérésem a következő:

A környezetetekben lévő fiatal cigány tehetségeket kellene úgy összefognunk közösen, hogy minél kevesebb fiatalnak kelljen elengednünk a kezét, így kérem, a

tehetséges, színpadképes együttesek nevét, műfaj meghatározását, lakcímüket és korukat eljuttatni szíveskedjétek!

Kérném továbbá segítségeket abban is, hogy a településeken élnek-e hagyományőrző emberek, akik ismerik a cigány hagyománnyal kapcsolatos szokásokat, vannak-e környezetetekben olyan cigány egyének, csoportok, akik még rendelkeznek a régi eredeti kézművesség ismereteivel, táncok bemutatásával, esküvői, temetési szokásokkal.

Címünk a következő: Országos Cigány Információs és Művelődési Központ, 1103 Budapest, Gyömrői út 103. Tel/fax: 06-1-265-08-38

Bízva a sikeres együttműködésben!

Köszönettel:
Bordás Andrásné
üv. igazgató
OCIMK

Az Országos Cigány Információs és Művelődési Központ meghirdeti az államilag elfogadott középfokú lovári (cigány) nyelvvizsgára felkészítő tanfolyamot

A tanfolyam időtartama: 120 óra. Jelentkezési határidő: 2000. szeptember 20.

Jelentkezni lehet:

Országos Cigány Információs és Művelődési Központ
1103 Budapest, Gyömrői út 103 Tel/fax: 06- 1- 265-08-38

A Kisebbségismereti Népfőiskola vezetője: Choli Daróczi József úr

Bordás Andrásné üv. igazgató OCIMK



Szent István király ünnepe alkalmából,
Mádl Ferenc köztársasági elnök
a Magyar Köztársasági Érdemrend
Lovagkeresztje (polgári tagozat)
kitüntetéssel adományozta
Hollai Kálmán színművésznek

Rádióműsor Szentesről

„Napkerék” címmel regionális cigány kisebbségi műsor szól Szentesről az Orient Rádió műsorában az Fm 95,7 MHz-en. Rádióink 90 km-es körzetben (Csongrád, Bács-Kiskun, Szolnok, Békés megye) jól fogható. Az adás minden hónap utolsó csütörtökén lesz hallható reggel 7 óra előtt, és de. 10 óra után. A műsort egy későbbi időpontban megismételjük.

A magazin jellegű összeállításban foglalkozunk a cigányság jelenével, gondjaival, a kulturális hagyományok ápolásával, a ma zenéjével. Az interjúk mellett hírekkel és játékkal is szeretnénk meglepni hallgatóinkat. Továbbá tallózunk a cigány újságok legfrissebb számaiban.

Az adáskörzetünkben működő cigány kisebbségi önkormányzatokat arra buzdítjuk, hogy kísérvék figyelemmel adásainkat. Munkánkhoz segítséget, információkat köszönettel fogadunk. Műsorszerkesztők: Dömsödi Mihály és Dömsödi Teréz. Levél-címünk: 6600 Szentes, Klauzál u. 17. Orient Rádió, „Napkerék”. Tel.: 06-33/2660-827.

Az első adás szeptember 28-án lesz. Műsorprogramunkat a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány támogatja.

Dömsödi Mihály

Országos vásárok naptára

2000. szeptember hónapra

**Szeptember 4.,
hétfő**

Csongrád -oá,
Putnok -oák,

**Szeptember 5.,
kedd**

Cegléd -oá,

**Szeptember 6.,
szerda**

Miskolc -oák,
Szeghalom -oák,
Tura -oák,

**Szeptember 7.,
csütörtök**

Nyirbátor -oák,
Ónod -oák,
Szeged-
Cserepes sor -ok,
Vésztő -oák,

**Szeptember 8.,
péntek**

Miskolc -ok,
Sásd -oák,

**Szeptember 9.,
szombat**

Galgamácsa -oák,
Jászberény -oák,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kiskundorozs-
ma -ok,
Kompolt -oák,
Miskolc -ok,
Ózd -oák,
Pécs -ok,
Sopronnémeti -bv,
Tószeg -oák,

**Szeptember 10.,
vasárnap**

Békéscsaba -av,
Celldömölk -bv,
Dabas -oák,
Dombóvár -ok,
Dunaújváros -oák,
Érsekivádkert -ok,
Gyoma-
endrőd -oák,
Izsák -oák,

Jászárók-
szállás -av,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,

Kiskunfélegy-
háza -oák,
Mezőkovács-
háza -bv,
Miskolc -av,
Pásztó -oák,
Pécs -oá,
Pécs -oák,
Pécs -av,
Sásd -bv,
Sümeg -bv,
Szekszárd -oák,
Szentés -oá,
Sopronnémeti -bv,
Szeged-
Cserepes sor -k-jv,
Szolnok -av,
Tompá -oák,
Törtel -oák,
Zalaegerszeg -av,

**Szeptember 12.,
kedd**

Pétevársára -oák,
Zalaegerszeg -oák,

**Szeptember 13.,
szerda**

Csorna -oák,
Makó -oá,
Mezőcsát -oák,
Miskolc -osk,

**Szeptember 14.,
csütörtök**

Csorna -k-jv,
Komádi -oá,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

**Szeptember 15.,
péntek**

Miskolc -ok,

**Szeptember 16.,
szombat**

Bercel -oák,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Miskolc -ok,

Mohács -oák,
Pécs -ok,
Vác -bv,

**Szeptember 17.,
vasárnap**

Alsónémedi -bv,
Békéscsaba -av,
Böhönye -oák,
Dunaföldvár -oák,
Dunaújváros -av,
Fertőszent-
miklós -bv,
Heves -oák,
Heves -av+mgv,
Jászszent-
tandrás -bv,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Kenderes -oák,
Kengyel -oák,
Kiskunfélegy-
háza -av,
Kötelek -oák,
Kunszent-
miklós -oák,
Miskolc -av,
Mórahalmom -oák,
Őcsöd -oák,
Pécs -oák,
Pécs -oá,
Szászvár -oák,
Szászvár -av+mgv,
Szeged-
Cserepes sor -k-jv,
Szolnok -av,
Terény -oák,
Tiszakécske -oák,
Tokaj -oák,
Vác -bv,

**Szeptember 19.,
kedd**

Pápa -oá,

**Szeptember 20.,
szerda**

Miskolc -osk,
Jánoshalma -oák,
Polgár -oák,

**Szeptember 21.,
csütörtök**

Drávafok -oák,

RÖVIDÍTÉSEK

av. = autóvásár
bv. = búcsúvásár
csv. = cserépvásár
k-jv. = közúti jármű vásár
kuv. = kutya vásár
LNv. = Lovas Napok vására
mgv. = munkagép vásár
nmv. = népművészeti vásár
oá. = országos állatvásár
oák. = országos állat- és kirakó vásár
ok. = országos kirakó vásár
osk. = országos sertés- és kirakó vásár
r. = régiségvásár
bv. = termékbemutató és vásár
üv. = ünnepi vásár

Szeged-
Cserepes sor -ok,

**Szeptember 22.,
péntek**

Miskolc -ok,

**Szeptember 23.,
szombat**

Mágocs -oák,
Miskolc -ok,
Pécs -ok,
Sárbogárd -oák,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,

**Szeptember 24.,
vasárnap**

Alattyán -bv,
Békéscsaba -av,
Csanytelek -bv,
Csongrád -av,
Dunaújváros -ok,
Jászsós-szent-
györgy -oák,
Kaposvár -ok,
Kaposvár -av,
Kecskemét -ok,
Kecskemét -k-jv,
Miskolc -av,
Nagykátá -oák,
Pásztó -av,
Pécs -oák,
Pécs -oá,
Pécsvárad -oák,
Pilis -oák,
Szeged-
Cserepes -k-jv,
Szekszárd -oák,
Szolnok -av,
Vác -oák,

**Szeptember 25.,
hétfő**

Szécsény -oák,

**Szeptember 27.,
szerda**

Miskolc -osk,

**Szeptember 28.,
csütörtök**

Szany -ok,
Szeged-
Cserepes sor -ok,

**Szeptember 29.,
péntek**

Dévaványa -oá,
Miskolc -ok,
Pécs -R,
Tószeg -bv,

**Szeptember 30.,
szombat**

Jászárók-
szállás -oák,
Kapunár -oá,
Kecskemét ok,
Kecskemét -k-jv,
Mezőbe-
rény -av+mgv,
Miskolc -ok,
Pécs -ok,
Pécs -R,

A vásárnapot
összeállította:
Wilhelm István

